

PARIS
GRANDS MAGASINS DU
Printemps
NOUVEAUTÉS

Nagyszerű

ILLUSZTRÁLT ALBUMUNK mely 554 új mintarajzot tartalmaz *Női, Férfi és Gyermek toleetekben*, rajstroma a legújabb szöveteknek mint: *tejem, szőrme, karton, rászon* stb.

Ép Most Megjelent.

Szétküldése ingyen és bérmentve.
Bérmintestett levelek intézendők:

MM. JULES JALUZOT & Ce
à Paris

Ugyancsak bérmentve küldetnek a *Printemps* orrálaki rakitárán levő szövetek mintái. (Árat és új megkötésről kérjük).
Minden 25 frankot meghaladó rendelvény *Magyarország minden részére bérmentve* küldetik. Bér- és vámentesen a számlaösszeg 15 0/0 növekedésével.
Külön továbbított házunk az *Osztrák Bajor határon Salzburgban, Mozartplatz N. 4.*
Szükségesnek tartjuk tisztelt megbízónk becses figyelmébe ajánlani, miszerint a *Grands Magasins du Printemps nem tart utazásokat, kórkurát sem külföldön, sem Franciaországban.* Minden megbízás directa Parisba intézendő.

BARNA FOGORVOS

Budapest, váci utca 24. szám.

Készít egyes fogakat, fogkorokat és plomбокat, jótállás mellett; árak mérsékelték. Kívánatra részletesítésre.

VERA-FORRÁS

Véghlesén, Zólyomgyében

Magyarország kitűnő új savanyuvize,

kapható BRÁZAY KÁLMÁN nagykereskedőnél és főraktárában, Budapesten, IV., Múzeum-körút 23. szám alatt, a vidéki városokban és minden nagyobb fűszerkereskedésben, valamint

a forráskezelőségénél

vasut-, posta- és távirat-állomás Véghles-Szalotna (Zólyomgyébe).

A véghlesi „VERA-forrás” visét Dr. Lengyel Béla egyetemi r. tanár és az ásványvíz vegyelemző intézet igazgatója elemezte és szénasavas alkalikus vasas savanyuvíznek találta, a mely tisztasága és nagy mennyiségű szénasavas nátrium, szénasavas vas és szénasavas mésztartalma által, a legtekintélyesebb orvosok véleménye szerint *gyomorhájóknál, túlságos gyomorsav, gyomorfőzés, gyomorgőrcs, idült gyomortakár, idült hörg- és gégehurutnál, vészeségénység (sápkór) és ebből eredő idegesség, görvéllykór, hólyaghurut, húgyhomok és húgyúti stb. bajoknál* igen előnyösen használható, valamint *idült víznek* is egyedül, borral vagy cognakkal stb. keverve, kitűnően megfelel, a bort nem festi. A modern elvek szerint berendezett forrás, közvetlenül a trachyt-sziklából fakad és igen bővízi; szerves anyagtól és talajvíztől egészen ment, s a környék lakosai emberemlékezet óta *gyógyvízzel* italt évezredek óta. A töltőgáz nem mint más ilyen forrásnál vagy savanyuvíz-kutaknál szivattyúzás hanem közvetlen az első lefolyás által történik. Az üvegek a lehető legjobban vannak dugaszolva és töltőgázok a legbiztosabb.

Utánnyomok nem illusztráltak.

Vérszegényeknek!

A budapesti orvosi szaklapokban előnyösen ismertett és az orvosi gyakorlatban felkarolt kitűnő hatásának bizonyított legújabb gyógyszerkészítmények

Vasas pepton-conserv

sápkór, vérszegénység, álmatlanság, idegesség, bágyadság és étvágytalanság ellen kitűnő hatású kellemes csukorka. 1 doboz, 30 db 90 kr. Naponta 2 db vendő.

Vas phosphor-pastilla

angolkór, görvéllyes és általában vérszegény gyenge gyermekeknek, az ideges izgatottság, izzadás, álmatlanság ellen, továbbá a csont és fogfejlődés előmozdítására feletté hatásos és jóízű csukorka. 1 doboz, 20 pastilla 90 kr. Naponta 2 darab adatik be.

Sósavas pepsin-pastilla

kellemes savanykás íű csukorka, legkifejlesztőbb szer mindenemű gyomorhájóknál. 1 doboz ára 20 pastilla 90 kr. — Naponta 2 darab vendő. — Kapható gyógyszerárakban és a feltalálónál:

HAZSLINSZKY KÁROLY
gyógyszerész, Budapest, VIII., Sándor-tér 3.

Ezen gyógyszerek Budapest legkisebb gyógyszertárában a legkifejlesztőbb eredményű alkalmazásnak, hivatalosan megvizsgáltattak és védjeggyel láttatnak el. Pontos leírás kívánatra megküldetik.

Meglepő olcsó áron!

!!! Teljes jótállás mellett!!!

GRÓSZ LAJOS

fogtechnikai műterme, alapított 1879.

Budapest, IV., magyar-utca 1. I. em.

Ajánlja a n. é. közönség figyelmébe a legújabb amerikai módszer szerint újonnan berendezett fogtechnikai műtermét. Készít hancsuk, vulkanit, celluloid és aranyba foglalt amerikai zománc-fogakat, teljes fogkorokat és műleges szápadlást.

Alkalmi butor-vásárlás!

PATYI ISTVÁN ÉS TÁRSAI

hazai gyártmányu asztalos és saját készítményű kárpitos butorterméiben

Budapest, IV. (bélv.) koronaherecz-utca 11. sz., I. emelet, a zsidó-utca sarkán, a főposta-palotával szemben.

A lefolyt nyári idény alatt műhelyeinkben nagy mennyiségű butor gyártatott, minék következtében terméink és raktáraink annyira túlteljesedtek, hogy eme óriási készletünket minden elfogadható, még az előállítási áron alul is eláruljuk, amennyiben e tömeges gyártás ama kellemes helyzetbe jutott, hogy szilárd minőségű, száraz anyagból készült butorainkat olcsóbban adhatjuk, mint bárhol s azokért 2 évi jótállást vállalunk.

Háló, ebédlő és dolgozó szoba berendezések, mindenemű fából és színből a legújabb divatu angol, barokk, renaissance és ó német stílyben, valamint szalon-garnitúrák, a legdivatosabb francia kelmékkel bevonna, egy ebédlő és háló divának és ottománok a legújabb divatból a legfinomabb kivitelű óriási választékban találhatók.

Áraink a következők: Teljes hálószoba-berendezések, u. m. 2 székény, 2 ágy, 2 éjjeli szekrény és mosdó 90 forinttól 700 forintig. — Teljes ebédlő-berendezések, u. m. credenz, trumeaux tükörrel, asztal és 6 szék, 100 főtől 800 főtig. — Szalon-berendezések u. m. egy garnitúra, szalon-asztal és consol-asztalukörrel 100 főtől 1000 főtig. — Ottománok 22 főtől 100 főtig. — Háló-divánok 20 főtől 80 főtig. — Magas támlájú ebédlő divánok, szövetből vagy bőrből, 40 főtől 200 főtig. — Iróasztalok 12 főtől 120 főtig.

Ezek kivül minden alakú és minőségű egyes butordarabok megrendelés és rajz szerint a legutányosabban készíttetnek. Terjedelmes képes butor árjegyzékünk ingyen és bérmentve küldetik, s viléki megrendelések pontosan eszközöltek.

Poudre laxative de Vichy

dr. SOULIGOUX L. fürdőorvostól

Vichy-les-Bainsben.

E por jeles hatással bír mindenemű székrekedésnél, különösen pedig olyanoknál, melyek az epeszezés zavara; májkólika, a belek pettyhűdése stb. előidéztél vannak föltételezve. Kitűnő hatással bír migraine, agy-vérzés, aranyer stb. eseténél. — Egy üvegcsevel 1 forint 50 krajczár.

Főraktár az osztrák tartományok részére: Pserhofer J. gyógyszer-tára Bécs, I., Singerstrasse 15.

Franciaország és a Külföld Minden

illatszerész és néel és Fodrásánál

La VELOUTINE
Különleges Rízpor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

VIG ÓRÁK

ELBESZÉLÉSEK, TÁRCZÁK.

Irta
BERCZIK ÁRPÁD.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

Tartalom: Leány! — Ottill. — A báránya. — Hogy töltséte napját az öreg úr? (Emlékjegyzetek Deák Ferenczről). — Szól a madár! — A bús magyar. — Egy pesti ház. — A komissió. — Virginia. — Az a bizonyos egy ruhá. — A fehér róka. — A mandátum. — Először a színházban. — Jó bor. — Az első látogatás. — Ügyetlen udvarló. — A hődpreses kabát. — A kölcsönkérők. — A grajler. — A beteg diák. — Egy szakáll története.

1888. okt. 142. sz. 1888. okt.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Oroszország keleten. — Huszár Imre-től.

Más világok. (II.) — Nendtvich Károlytól.

A védvámok. — Pólya Jakabtól.

Nagy-Becskerek-től Pákozdig. (II.) — Vendrei Ferencz tábor-noktól.

Egy leány mint övegyasszony. Regény. (IV.) Pálffy Alberttől.

Költemények: Burns dalaiból. I. Oh fűttenest! — II. Mentem, mendégéltem. — III. Szörnyű szülő. — Angolból Lévy Józseftől.

Francia rekon- és ellenszenvek. — Küffer Bélától.

Deák Ferenczről. — Urváry Lajostól.

Értesítő. Egyetemes regénytár. — z. — Hermann O.: A hal-gazdaság. — s. — Fraknoi V.: Ipolyi A. emlékezete. — Gy. P.

A BUDAPESTI SZEMLE megjelen évenként tizenkétszer 126 lnyvi tartalommal.

A Budapesti Szemle tájékozní igyekszik a magyar közön-seget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szaktudomány és a művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzet-gazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazda-sági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 lnyvi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmintest küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Előfizetéseket minden könyvnyomda elfogad. Bécsben, Sze-linski György cs. k. egyet. könyvtára, I. Stefansplatz Nr. 6.

Az előfizetési pénzek az alulírt társulat kiadó-hivatallába küldendők be, vagy a könyvtárakhoz a kik szintén föl vannak hatalmarva elfogadásukra.

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestén.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem utca 4. szám.)

44. SZÁM. 1888.

BUDAPEST, OKTÓBER 28.

XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
fél évre 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt
fél évre 3 *

Külföldi előfizetőknek a postailag meghatározott vidéki és csatlakozó

DEÁK FERENCZ ÉS A KIEGYEZÉS.

1861—1866.

I. Az 1861-iki év.*)

A MAGYAR szabadságharcra következett köz-pontosító abszolutizmus, miután a monar-kiát belügyeire nézve a legnagyobb zava-rokba, külfelé pedig veszedelmes bonyodalmakba, mondhatni tehát, hogy a végromlás szélére so-dorta, tizenkét évi fönnállása után megbukott s a tehetetlenné vált birodalom sorsának intézői ma-gok is belátván, hogy egy birodalom, melyet egye-dül a szuronyok hatalma tart össze, sem belül nem szilárd, sem kifelé nem biztos: elérkezett-nek látták az időt, hogy a monarchia jövődő fönnállásának más alapokat keressenek.

Az uralkodó 1861 április 2-ára összehitta az országgyűlést, megkezdvén ezzel azt a korszakot, mely hat esztendeig tartó provizóriumok és kö-lelési kísérletek után végre a kiegyezéshez ve-zetett.

Ezt a vajudási korszakot s benne Deák Fe-rencznek vezérlő szerepét tünteti föl az a könyv, mely mint «Deák Ferencz beszédeinek III-ik kötete» Könyi Manó szerkesztése alatt a Frank-lin-társaság kiadásában épen most hagyta el a sajtót.

A közönség ismeri már «Deák Ferencz beszé-dei»-nek ugyancsak Könyi Manó által nagy szor-galommal egybegyűjtött első két kötetét, s jól tudja, hogy ezekben a nagy férfúnak nem csu-pán az országgyűlésen és azon kívül tartott «beszédei» foglaltatnak, hanem hogy azok olyan képét tüntetik föl nyilvános életének, mely szinte teljesnek mondható, a mennyiben e gyűjtemény megjelenése után alig lesz még nyilvánosságra hozható olyan valami, a mi az itt nyújtott képhez lényegesen hozzájárulhatna, olyan pedig, a mi azt megváltoztatni vagy csak módosítani is alkalmas lehetne, épen nem is lesz található.

* Deák Ferencz beszédei harmadik kötetének megjelenése s az 1861—66 közötti korszakot ennek alap-ján ismertető közleményünk alkalmából bemutatjuk a «haza bölcsének» azt az arcképét, melyet ismerői legsikerültebbnek tartanak minden megjelent arcképei között. E kép Benczur Gyulának az első ma-gyar ált. biztosító társaság alapítójáról festett nagy képsorozatjából van véve, melyet egészében már mi is bemutatunk. Ezuttal a Deák alakját feltüntető ré-szét mutatjuk be, a széke mögött álló báró Eötvös Jó-zsef arcképével együtt. Szerk.

DEÁK FERENCZ.

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF.

Benczur Gyula festménye után.

dekét», hanem mindazt, a mi azokon fölül tollából kikerült s részint neve aláírásával, részint a nélkül, de köztudomásulag tőle vagy legalább sugalmazására megjelent.

Mind e nyilatkozásoknak eleven keretét kölcsönöznek a Könyi Manó által hozzájuk csatolt fölvilágosító jegyzetek, ismertetve a körülményeket, melyek között s az okokat, melyek miatt mind e nyilatkozások történtek, sőt még mások azon beszédeit és nyilatkozásait is, a melyekre a Deák megjegyzései vonatkoznak.

Mindzen elejét veszi a kompiatorius munkánál rendezen tapasztalható a hátrányok, hogy töredékes, mozaikszerű, sőt tán érthetetlen is legyen s a míg egyfelől megérteti az olvasóval, hogy mindenik nyilatkozat mely célzattal, mily alkalomból történt, addig másfelől egybefűzve a történeti eseményeket, az egész korszaknak oly tükröt tünteti föl, mely annak történeti méltóságát döntő jelentőségű.

A mint a Kossuth Lajos «Iratái»-ban az egykori kormányzó körül csoportosítva látjuk az emigráció főbbjeit s szemünk előtt folynak le külföldre menekült honfitársaink bámulatos erőfeszései, a kik hazájuknak külső segítségül való fölszabadítására az «Acheronta movebo» jelszavát s zászlajukra írták: úgy látjuk itt a «beszédek»-ben a hazában maradt férfiakat Deák Ferencz, mint középpont körül, a kik nem vesztve el reményüket a dynastiával és Ausztriával való kibékülhetésben, annak létrehozásán fáradoztak.

A késő eredményeket, sőt még az azokat megelőző, nyilvánosan vitatott előkészítő lépéseket és közeledési kísérleteket is jól ismeri az olvasó közönség a közelmúltból. Könyi Manónak, a gyűjtemény szerkesztőjének azonban eléggé alig méltányolható érdeme, hogy a jelen harmadik kötetben ama kor történetére tartozó igen sok oly nagybecsű adatot tett megközelíthetővé, melyek ismerete nélkül a kiegyezést megelőző öt esztendő története alig lett volna teljesen megérthető s igazságosan megítélhető a későbbi nemzedékek által, melyek ama korszaknak közvetlen tanúi nem lehettek.

Az események folyására határozó irányt szabó férfiak naplói, magánértekezleteiről, tanácskozásokról, előkészítő bizottsági ülésekről fölvet s eddig nyilvánosságra sehol nem jutott részletes följegyzések, fontos tartalmu levelek, az események előkészítésébe személyesen befolyó férfiakról nyert információk, értesülések és fölvilágosítások, kritikailag megállapított hitelességű magánbeszélgetések, melyek e könyvben háttér képezik Deák Ferencz politikai egyéniségének, — mely beleértékintést engednek az olvasóknak ama kor eleven életébe, működésébe; mintegy bele vagyunk helyezve a történelem e részének titkos műhelyébe s szemünk előtt látjuk, hogy készül elő ama korszak nagy alkotása, a kiegyezés és hogyan fejlődnek az események nyomról-nyomra, belső és külső körülmények által is támogatattva, ama férfiak kezében, a kik egyfelől a jogfentartás, másfelől az engesztelő-dés jelszavával az ügyek vezetését kezébe vették s a kik közül, mint egy óriás, magaslik ki Deák Ferencz.

A «Deák Ferencz beszédeinek harmadik kötete» czime alatt tehát valójában a kiegyezésnek találjuk a történetkönyvét, attól az időtől kezdve, mikor a Bach-korszak bűnei által keltett általános elégedetlenség s a szerencsétlen kimene-telű olasz hadjárat a felsőbb körökkel is belátatták a Magyarországgal való kiegyezés szükségét.

Tömérdek részlet kerül e könyv révén a közönség tudomására, a melyekről eddig sejtelve sem lehetett. Többet mondunk: még azok között is, a kik ez öt év történetét csinálták, hiába

keresnek azt a férfit, a ki elmondhatná magáról, hogy az itt egybefoglalt részeket egészének e könyv megjelenése előtt tudomása volt. Ez teszi a munkát még azok előtt is nagy becsűvé, a kik a korszak eseményeinek tényezői voltak s a kik a saját működésüknek mások által történt ki-egészítését, elősegítését, vagy akadályozását ismerik meg lapjaírói.

1860-ban hatalomra kerültek a magyar konzervatívok. Az ő művek volt az október 20-iki diploma, melynek keresztül vitelére vállalkoztak.

A mint kiderült, gazda nélkül csinálták a számadást. Deák Ferencz, a kit a nemzet vezérül fogadott, már abban a beszédeben, melylyel Pest belvárosa választásának bizalmukot megköszönte, kijelenté, hogy «az ország törvényes önállása, függetlensége s az alkotmányos szabadság nemzeti létünknek alapföltételei, melyeket-össmíni árt, semmi nyomásért föl nem áldozhatunk».

A fejedelmi meghívó levél Budára hívta össze az országgyűlést, hol a helytartótanács épületében e célra az üléstermet is elkészítették. A magyar országgyűlés tagjai, a törvényre hivatkozva, Pesten kívánták az országgyűlést tartani. Bécsben ragaszkodtak a meghívó levél rendelkezéséhez.

Gróf Apponyi György országbíró, Deákkal egyetértésben, módot keresett arra, hogy ezen a kérdésen ne szenvedjen hajótörést mindjárt az országgyűlésnek megkezdése is. Apponyi a szigorú utasítás ellenére saját felelősségére tudatta az országgyűlés tagjaival, hogy a Budán történő megnyitás után Pesten tarthatják üléseiket. Így történt. A királyi biztosul kiküldött országbíró megnyitó beszéde után közvetlenül a képviselőház a muzeum, a főrendiház a Lloyd nagy termében tartá meg ülést, Apponyi pedig futott Bécsbe, hogy eljárásért feleljen. Nagy volt meglepetése, mikor az uralkodó a legszívesebben fogadta, sőt gratulált a megnyitás fényes sikeréhez. A bécsi utasítás ad acta tétele sem akkor, sem később soha szóba se jött.

A trónbeszéd, melylyel az országbíró ő felsége nevében az országgyűlést megnyitotta, kiemelte, hogy a felség azért hívá össze a törvényhozó testet, hogy vele az ország alkotmányos állapotainak visszaállítása, biztosítása, a viszonyok igényeikhez leendő idomítása, a tapasztalás tanúságaihoz mért tökéletesítésé iránt tanácskozzék, s magát megkoronáztassa, mely czélból külön királyi leiratban közli a törvényhozással V. Ferdinánd leköszönését s Ferencz Károly főhercegnek a trónörököségi igényről való lemondását. Együttal tudatja, hogy ő felsége többi országait is részesíteni kész az alkotmány áldásaiban. Felhívja tehát az országgyűlést az új uralkodási rendszernek megfelelően az általa már kibocsátott intézkedések tárgyalására, s azon módoknak, melyek útján a birodalom megváltozott helyzeténél fogva az ide vágó ügyek végleges rendezése a magyar alkotmánynyal összhangba hozható, megvitatására.

A képviselők mindenek előtt azt vették fontolórnak, minő alakba öltöztesse az országgyűlés első nyilatkozatát. Erre nézve april 12—16-án folytak az értekezések, de azokban Deák nem vett részt. A határozat és a fölrát formája állt egymással szemben. Megegyezni nem sikerülvén, külön tanácskoztak a határozatiak a vármegye-házán, a fölratiak Gorove Istvánnal. Amazok 308 igazolt képviselő közül többet számítottak magokhoz 150-nél, az utóbbiak 136 biztos szavazatra tartották számot.

A határozati párt azon bizottsága, mely a határozat szerkesztésére kiküldetett, gr. Teleki Lászlóból, Tisza Kálmánból, Nyáry Pálból, báró Podmaniczky Frigyesből és Madarász Józsefből alakult s megállapított pontozataiban hivatkozván az országgyűlés kiegészítetlen voltára (sem Erdély, sem Horvátország nem volt képviselve) s azon akadályokra, melyek az ország törvényeinek, alkotmányának függőben tartásában állának s az 1848-iki szabadelvű politika folytatását lehetetlenné teszik: az akadályok elhárítása előtt nem tartotta magát hivatva tárgyalásokba bocsátkozásra. Komoly bírálat alá vevőnek mondta ki a trónváltóznak törvényszerűségét s azt, vajjon az ország függetlenségének sérelme nélkül történt-e? Követeli annak teljes visszaállítását, minden törvénytelen rendelet megsemmisítését, a 48-iki törvények azonnali

teljes életbeletételest, az amnesztiát s csak ez előfeltételek teljesülte után sorolja föl azon ügyeket, melyekkel, mint törvényhozó-testület foglalkozni kíván.

A szövegezés, nevének megfelelőleg, kemény hangon van tartva. De számba véve azt, hogy impozánsabban léphetne föl az országgyűlés egy egységes nyilatkozattal, a párt megállapodott abban, hogy formulázott javaslatot előáll, s módosításokkal a Deák dolgozatát fogadja el, s forma kérdésében azonban tőle eltérő álláspontot helyezkedik.

Ekkor rázta meg az országot gr. Teleki Lászlónak szomorú halála, melyre vonatkozólag a következő följegyzést találjuk a könyvben:

Teleki László grófot (a ki az emigrációban Kossuth és Klapka mellett az u. n. «nemzeti kormány» egyik tagja volt) Drezdában történt elfogatása után Bécsben a fejedelem elé vezették, ki így szólott hozzá: «Mindent tudok, a mit ön 11 év óta a külföldön ellenem és házam ellen tett; ismerem az ellenséges indulatot, a melyet irányomban tanusított; megbocsátok önnek; szabadon járhat az országban, a merre akar; de egyelőre tartózkodnia kell minden politikai tevékenységtől.» Teleki válaszára: a törvényes téren is? ő felsége azt felel: egyelőre még ezen is. Teleki az által, hogy neki, mint magyar főnemesnek, az országgyűlésre ő felsége meghívó levelét küldött, ezen föltételtől fölmentettnek hitte magát, képviselőiséget vállalt, feje lett a határozati pártnak s május 8-án éjjel — pisztolyal vetett véget életének.

Midőn ezt a ház elnöke, Ghyecy Kálmán a képviselőháznak az ülésben bejelentette, Deák rövid, de egyszerűségükben végtelenül megindító szavakkal kérte a házat, hogy üléseit néhány napig halasztssa el, mivel a nagy veszteség fölötti fájdalom első rohama alatt ugys lehetetlen volna kellő kedélynyugalommal tanácskozni. Az ülés azonnal be is rekesztetett s Deák csak május 13-án terjeszthette elő fölrati javaslatát, azt a nagyfontosságú okmányt, melylyel a magyar nemzet a tényleges uralkodónak legelőször választott, a mint nyilatkoznia alkalom nyújtott. E javaslatot kísérő beszéd-ben kifejti, miért kívánja azt fölrati alakba önteni.

15 napig tartott a fölrati feleleti vita, 39-en szölkék a fölrás, 51-en a határozat mellett, midőn Deák, mint indítványt tevő, az utolsó szó jogával élt, mely után az általános vita befejeztetvén, a szavazás június 5-ikére tűzött ki.

Hogy miképen győzött a fölrát a határozattal szemben, dacára, hogy ez utóbbinak többsége volt, azt több forrásból is körülmenyesen adja elő a gyűjtemény, megczáfalván azt az általános elterjedt véleményt, mintha az eredmény a pártok között előre kicsinált kompromisszum lett volna. Ritkán állt még két párt oly mereven egymás ellen, mint ez a kettő. Már vége felé járt a szavazás, mely névzerinti volt, s a fölratiak még mindig azt hitték, hogy megbuknak. A Z betű döntötte el a többséget a fölrát mellett, úgy hogy a második fölvolvasásnál már azok is a határozatra szavazhattak, a kik szavukat adták, hogy a szavazástól tartózkodni fognak. Így győzt a többséggel az indítvány, hogy a ház első fölvolvasása fölrát legyen. A részletes szavazásnál Deák még maga is pótolni kívánta javaslatát egy oly pont felvételével, mely kifejti, hogy az örökösödési rend a mi törvényeinkben szűkebbre van szorítva, mint a pragmatika szankcióiban.

A vita folyamán Deák még a trónváltóznás kérdésében is tartott egy nagyfontosságú beszédet, de erre vonatkozó javaslata mellőztetvén s a Várady Gáboré fogadtatván el, a részletes tárgyalás befejeztetett, s így módosított fölrát a főrendi házzal közöltetett s miután az is magáévá tévő, határozatba ment, hogy azt kivétel-sen a két ház két elnöke (Ghyecy és Apponyi) személyesen kézbesítse ő felségének.

Mielőtt azonban a kézbesítés megtörténhetett volna, június 30-iki kelettel s b. Vay Miklós kan-czellár és Zsedényi Ede ellenjegyzésével leirat érkezett ő felségtől, mely figyelmezteti a törvényhozást, hogy a fölrát mind alakjában, mind lényegében sértvén a királyi jogokat és a fejedelem személye iránt tartozó tiszteletet, a fölrátot oly alakban terjeszssze színe elé, mely a korona méltóságának megfelel.

A leirat sokatlanul erőlyes, rendreutásító hangja már sejtetni engedte a következeseket. A szűkebb birodalmi tanács mindkét háza is érte-

sítették a magyar országgyűléshez intézett leiratról s a felsőház ez alkalomból bizottságot is küldött ő felségéhez, melynek elnöke, Auersperg Károly herceg az urak háza nevében kijelenté, hogy a felség méltóságainak és jogainak bármilyen sértését az összes birodalom elleni támadásnak tekintsi s annak visszatartásánál az uralkodó mindig számíthat népeinek odaadására, a mit ő felsége, hangsúlyozván elhatározását, hogy a magyar viszonyok rendezésénél változatlanul fennmaradjon a birodalmi tanácsot megnyitó trónbeszédben kimondott elveket, köszönettel vett tudomásul.

A birodalmi tanács első házában is szóba jöven a dolog, a többség ott is az urak házának határozata értelmében nyilatkozott, a kisebbség azonban ulve maradt s másnap oly értelmű nyilatkozatot nyújtott át az elnöknek, hogy a kérdéses határozatot, ha csak loyaltás kifejezése kívánt lenni, fölőlesgesnek, ha pedig ő felsége valamely tényének helyeslése vagy a magyar kérdésben követendő politikának kinyilatkoztatása kívánt lenni: illetlennek, hivatalnak, korainak és elhamarkodottnak tekintti. Tagadja, hogy a birodalmi tanácsnak a magyar ügyekhez szava volna, s beavatkozása csak zavarhatná ő felségének Magyarország iránti atyai szándékát. A nyilatkozat aláírói között többnyire csehországi képviselők nevei szerepelnek, a többi között doktor Riegeré.

Andrássy Gyula gróf ez alatt azon fáradozott, hogy Deáknak eredeti fölrati javaslatát fogadtassa el, mire, a határozati pártnak szélső árnyalatát kivéve, hajlandóság is mutatkozott s a jul. 5-iken este tartott ülésen egyhangulag elfogadták Hunkár Antal indítványát, hogy az eredeti szerkezet küldessék föl, melyről az elnök már a 10-iki ülésben jelenthette, hogy az kegyelmesen fogadtatt.

Bécsben Dessewffy Emil, Apponyi György grófok, Mailáth György tárnokmester és Seney Pál báró tanácskoztak az adandó leírata nézve. Az első készíté a tervet, a többi konzervatív főúr, kik között a nevezetteknek kívül b. Vay Miklós, kancellár, Szögyény László másod udvari kancellár, Széchen Antal miniszter, Andrássy György gr., Barkóczy János gr., Zichy Ferencz gr. és Zsedényi Ede voltak az értekezlet tagjai, mint Dessewffy írja, «rontották» a tervezetet. Lefordították jól-rosszul németre, Széchen vitte a császárhoz s miután ez nem találta elég határozottnak, mindjárt ajánlkozott, hogy majd csinál ő másikat. Meg is tette s ez már, úgy látszik, megnyerte az uralkodó tetszését. Széchen és Vay tehát a miniszterek konferenciáján elő is adtak javaslatukat, de az itt nagy ellenzéssel találkozott, mindjárt elutasított, hogy majd csinál ő másikat. Meg is tette s ez már, úgy látszik, megnyerte az uralkodó tetszését. Széchen és Vay tehát a miniszterek konferenciáján elő is adtak javaslatukat, de az itt nagy ellenzéssel találkozott, mindjárt elutasított, hogy majd csinál ő másikat. Meg is tette s ez már, úgy látszik, megnyerte az uralkodó tetszését.

E kollektív jegyzék fölötté érdekes. Az aulikus szellem, mely a konzervatív nyilatkozatait általán jellemzi, ez előterjesztésben tágul a hazafiaság előtt, sőt a főurak odáig mennek Schmerling leirati tervének s jogelközbísi elméletének ellenzésében, hogy a többi közt azt mondják: «Nézetünk szerint Főlséged teljhatalma kérdésének Magyarországgal szemben soha sem szabad elméleti módon előtérbe állíttatnia. A hódítás elméletével, midőn az a dolgok természet szerint nemzetközileg nem szabályozható, szemben áll a kedvező alkalmommal való fölkelés elmélete.»

Midjárt másnap elesapták Vayt és Széchent. Forgách Antal gr. lett a főkan-czellár, Esterházy Móricz gróf a miniszter s július 21-iken kijött a Schmerling-féle fogalmazású leirat az új kan-czellár és Beke Kálmán udvari tanácsos ellenjegyzésével.

Július 21-ikére volt a képviselőház ülése kitűzve a leirat átvétele végett. De az ülés megnyitása késett. Apponyi György gróf, a főrendi ház elnöke ugyanis az utolsó pillanatban is még táviratot küldött egyenest ő felségéhez, a leirat visszavonását kérve. Mind hiába, déli felelgyor fölvolvasatát az a famózus rescriptum, mely a magyar nemzetnek elvette ugyan a kiegyezés hamar sikerülté iránti reményét, de ugyanakkor alkalmat szolgáltatott Deák Ferencznek annak a második fölrátának a megírására, mely a magyar közjognak, a magyar alkotmánynak minden időközön át a leg hatalmasab védírata s minden

jogfosztási elmélet és kísérlet ellen a jogfolytonosság igazságának evangéliuma lesz.

A leirat, noha a legvérmesebb reményeik sem ringattak magokat valami nagy illúziókban, általános megütözést keltett. A két párt még az nap 8—8 tagu bizottságot küldött ki, mely a további teendők iránt közösen tanácskoznék. E közös bizottságban legelőször Deák szólalt föl, elfogadhatlannak mondván a leiratban foglaltakat, de megczáfalodának a benne alaptalanul állítottakat s végül kijelentendők, hogy az alkudozás fonala elszakadt. Többen követelték, hogy most már az országgyűlés határozattal nyilatkozzék. Deák kijelenté, hogy erre nem vállalkozik. Fölrátban sokkal többet lehet elmondani s az szót a fejedelemnek, az egész világnak, míg a határozat csak az országának szól. A forradalmi lépések sem szükségét, sem hasznát nem látja. Hadd legyen a hiba a bécsiek részén, mi maradjunk szorosan a törvényes téren, törvényes formák között. A pártok közti meggyezés nem sikerülvén, Tisza Kálmán megszerkeszté a maga határozati javaslatát, mely a Deák fölrati javaslatával együtt a két párt bizottságában fölvolvasatván, Tisza kijelenté, hogy az egyértelmű eljárás kedvéért kész a magától előállni s a Deák-két fogadni el, de pártjából többen ez után is ragaszkodtak a magok javaslatához s így határozatba ment, hogy mind a kettő kinyomassék s tárgyalásuk napja kitűzessék.

Augusztus 8-án terjesztette elő Deák a maga fölrati javaslatát, melynek olvasásában időnkint Szalay László váltotta föl. Az elnöktől jobbra levő harmadik pad első helyéről olvasta a javaslatot, melynek leirata Klauzál Gábornál volt, a ki ikenként adogatta az olvasóknak és vette ismét vissza.

A fölrati javaslat olvasásának befejezte után percekig hangzott a fölkiáltás: «Elfogadjuk, elfogadjuk egyhangulag!» Eötvös József br. odasietett a nyugodtan ülő Deák Ferenczhez és kérte tőle: lehet-e most az elfogadás? a mire ez úgy felelt: hogyné volna lehető, ha a ház akarja! Bernáth Zsigmond, a ki a június 5-én tartott ülésben arra a kérdésre: «a háznak első fölvolvasása fölrát legyen-e», «nem»-mel felelt, most föliratkozott, hogy az elfogadás iránt megtegye az indítványt. Ghyecy Kálmán elhagyta elnöki helyét, hogy megismerkedjék a ház hangulatával. Nyáry Pál bizonyíttatta neki, hogy a kívánság teljesítése sérti a létrejött megállapodást és szabályellenes is. «Hát nem állott a szabály 1848-ban? — kiáltott oda Lónyay Menyhért — és mégis hogyan keletkezett a végzés a 200,000 katonára és a 60 millió frtra nézve, s nem éppen volt-e akkor az azonnal való elfogadás mellett az agitátor?» «Jól van, jól, — felelt Nyáry — de Bécsben lesz ellenvetésök.» «Hát Mária Terézia idején — vágott vissza Lónyay Menyhért — a vitam et sanguinem nem így mondták ki?»

Jó 10 percznyi szünet után kezdődött a kiáltozás: «Halljuk, halljuk Bernáthot! az elnök foglalja el széket!» Bernáth Zsigmond így szólott:

«Azok után, miket ezen anyagi tollal irt szavak felünk hallattak, és illetőleg szíveinkbe oltottak, nem fog csodálkozni a t. háznak egy tagja sem, ha szerény felszólalásomban netalán akadozom: (Halljuk! Halljuk!) Hazánk szomorú állapota e fölrati javaslatban oly esettel van festve, hogy e kép, úgy hiszem, nemcsak azok szívét, kik itt jelen vannak, hanem mindazokét is, kiket a föld golyóján a népek boldogsága érdekel, meg fogja hatni: (Ugy van!) Azt hiszem, hogy azon alkotmányos elvek, melyek itt ki vannak fejtve, és melyeket oly élvezettel hallottunk összesítve, oly kimerítő (Ugy van! Helyes!) hogy azokhoz a világ minden jogtudósai sem tehetnének oly valamit, mely még azokhoz szükségeltetnék, mely azokban mind benn nem foglaltatnék, melyek erőnyesebbek és erősebbek volnának, mint azok, melyek itt kifejeztek. En végülkül boldognak tartanám magamat, ha szerencsés lehetnék a t. ház véleményével találkozhatni azon indítványomban, hogy a t. ház melótázzék ezen felolvasott javaslatot, általános helybenhagyással, minden további tárgyalás nélkül egyhangulag elfogadni. (A legnagyobb fölkiált: Elfogadjuk! Elfogadjuk!) Meg vagyok örvendeztetve ezen általános elfogadás által, és talán az Isten tudja, mire ragadna el ezen keblemből fakadó forró érzés, ha tovább szavakat keresnék.» Beszédét így fejezte be: «Reménylenünk illik, hogy azon alapigazságoknak megfontolása, melyek ezen okirat-

ban foglaltatva, alkotmányunknak békés uton visszaállítását eredményezheti. Ebből tanúságot vehet a kormány, minő tiszteletben kell az emberiségnek, a népek jogait és az alkotmányokat tartani. (Ugy van! Helyes!) En most csak még arra vagyok bátor kérni a nagyérdemű elnököt: szíveskedjék oly rendelkezéseket tenni, hogy ezen dicső irat, ezen irat, mely nemzetünknek minden jogát, minden kívánságát kifejti, mennél több példányban legyen kinyomtatva, hogy ezt nemcsak minden törvényhatóságnak megküldhessük, hanem hogy azokból még a választókörzésekben is mindazoknak, kiknek tetszik, jusson.» (Zajos éljenzés.)

Utána Tisza Kálmán emelt szót: «Oly nagy súlyt fektetek, mondá, arra, hogy lássa és tudja mindenki e hazában ép úgy, mint kívül honunk határain, hogy a fölrati javaslatban kifejezett elvek és nézetek mindnyájunk elvei és nézetei (Ugy van! Helyes!), s hogy midőn az alkotmány védelmére van szó, a máskülönb legelőtérőbb nézetűek szívdobbanása is összetállaikozik (Ugy van!), hogy nem szeretnék az alak fölött, melyben nézeteinket elmondjuk, vitakozást idézni elő, s a már is nagyszerűen nyilvánult többség kívánatának nem csak azért és annyiban vetem alá magamat, mert és mennyiben a kisebbség a többség határozatában megnyugodni köteles, hanem azért és annyiban fogl, mert a fölrátban erős meggyőződésemet, legszentebb elveimet, egészen lelkenem titkos sejtelméig kifejezve tárlalom.» (Éljenzés.)

Az elnök kérdésére, vajjon a ház az indítványt elfogadja-e vagy nem? mindnyájan fölállnak és az egész ház harsányan kiáltja: «Elfogadjuk!» Hosszantartó éljenzés. Az elnök ki mondja, miszerint ezen fölrati javaslat, mely nem csupán e háznak, hanem az összes magyar nemzetnek szíve mélyéből van merítve, s mely az összes magyar nemzetnek közérzelmét, közkívánatait és közhajátást fejezi ki, a ház által egyhangulag elfogadtatott.

Augusztus 19-iken már tudva volt, hogy az országgyűlés fölvolvasatja. A képviselőház elnöke a 21-iki ülésben jelentette, hogy főrendi-házi elnöktársával átnyújtotta ő felségének a második fölrátot, mire az csak annyit válaszolt, hogy a fölrátat adandó választást kellő megfontolás után rövid időn közölni fogja. Böms Samu szóba hozván az országgyűlés fölvolvasatának eshetőségét, Deák zajos helyesléssel kísért beszéd-ben kívánta jegyzőkönyvébe venni a ház óvását, miután a meg nem változtatott törvény a törvényhozás fölvolvasatát fölvolvasatához köti, melyek itt meg nem tartattak s a ház az eljárást előre is alkotmányellenesnek s az abszolút rendszer folytatásának deklarálja. «Az erőhatalomnak, — úgy mond, — tettele ellene nem szegülhetünk; de azok ellen, mik ekkép történnek, ünnepélyesen óvást teszünk, s kijelentjük, hogy minden jogilag fonn álló törvényekhez, s így az 1848. évbén szentesített s országgyűléssel meg nem változtatott törvényekhez is szorosan ragaszkodva, a hatalomnak minden oly lépését, mely azokkal ellenkezik, alkotmányellenesnek fogjuk tekinteni.» «Nekünk — mondá bucsuzól — egyetlen feyverünk a törvény és ügyünk igazsága, erre támaszkodva kell a hatalom feyvererejével szemben állani. Nem szabad, nem lehet nekünk a törvény terét soha semmi szín alatt és semmi esetben elhagyni, mert csak ez az a biztos tér, hol feyveres erő nélkül feyveres erő ellenében is megállhatunk.»

A ház Deák óvását egyhangulag elfogadta. 22-iken a házban két fölrát olvasatott föl. Egyik gr. Haller Ferenczet, a 12. huszárezred tulajdonosát jelenti be a fölvolvasatással megbízott teljhatalmu kir. biztosnak, a másik a «Kedvelt Híveinkhez!» szól s kijelenti, hogy miután az országgyűlés az uralkodó várákozásának meg nem felelt, s miután hasznos tevékenységet oly országgyűléstől nem várhat, mely magasztos hivatását annyira félreismeri, hogy a kiegyenlítés fonaltát egyenesen elszakasztottnak azért nyilvánította, mert oly követeléseit nem teljesítették, melyeknek hordereje a megengedhetőség határára messze túl terjed: az országgyűlést fölvolvasatja, az újnak a lehetőséghez képest hat hónap alatti összehívását fenn tartván.

Az elnök tudatta, hogy föl van hatalmazva annak kijelentésére, hogy az esetre, ha az országgyűlés azonnal föl nem oszlanék, a kir. biztos utasítva van azt katonai erővel is fölvolvasatni. Deák kijelenti, hogy ezzel ki van zárva minden további tanácskozás, az erőhatalomnak

a ház ellen nem szegülhet, de ragaszkodik óvásához, melyet a felsőház is elfogadott.

Az egész ház fölállt s viharos és szűnni nem akaró éljenzessel kiáltá: Éljen Deák! Éljen a haza!

Ezzel a nem egészen öt hónapig tartott 1861-iki alkotmányos életnek Magyarországon ismét vége szakadt.

ADALÉKOK AZ 1867-IKI KIEGYEZÉS TÖRTÉNETÉHEZ.

— Mutatvány a «Deák Ferencz beszédei» című gyűjtemény III. kötetének jegyzetéből. —

A közigazgatási csata után.

A porosz seregek 1866 július 3-ikán döntő csatát nyertek az osztrák seregek fölött.

Július 7-dike óta — írja Gorove István naplójában — mióta temesi birtokomból visszajöttem, figyelem a dolgokat, melyek ügyeinkre közvetlen befolyással vannak.

E hadjárat, mely hét nap alatt az osztrák birodalom legerősebb seregét tönkre tette; mely az ellenségnek a birodalom legbelsőjét és szék-városát megnyitotta: e hadjárat, melynek következtében az osztrák kétségbeesetten a legelá-
zóbb s egyszersmind a legfursább menekülési eszközökhöz nyul, minők Velence s Olaszország átadása nem az olasznak, hanem a francziának; e hadjárat, melynek következtében az osztrák összes kormány ma Magyarországra vonul vissza, a hadsereg minden folszerelési és előkészületi hivatala itt üti fel tanyáját, a császárné s a trónörökös Budára menekülnek: minő következtésekkel van Magyarországra nézve? Részletekben írom le előbb, mielőtt az egész szituációt rajzolnám.

A magyar kormány az ujonezáltság ügyében a legnagyobb ellenszenvre, sőt ellenszégülésre talált; a hivatalos jelentések mindenünnen úgy szólanak, hogy az ujonezálás keresztl nem vihető; három nappal ezelőtt azt a módosítást kellett rajta tenni, hogy a főispánok fogadás, önkéntesek, vagy a hol lehet, sorsolás útján állítsák ki a hogy képesek az ujonezokat. Maholnap az egész rendeletet vissza kell vonni. Ez azoknak kudarcza, kik az országot nem akarták megkérdeni.

Más magyar kormányférfiakról nem hallatszik. A császárné 9-én lejtött fővárosunkba, minden bizonynyal azért, hogy meggyőződést szerezzen magának róla, milyen a dynastia irányában itt a hangulat. A császárné megérkezésekor megjelent Deák azon előre becsátott kijelentéssel: «Gyávaságnak tartanám elfordulni a császárnétól most, mikor szerencsétlenségben van, miután elébe mentünk akkor, midőn a dynastia dolgai jól állottak.» Deákkal kivonultunk még: Andrássy, Szentiványi, Kemény, Szentkirályi, Kovács László, én és többen. Tehát daczára a változó hangulatnak úgy lépünk föl, mint fölléptünk 65 végén és 66 elején.

Ugyanily fogadásban részesült a császárné 13-án több követek részéről, kik közül azonban hiányzik Deák. Ek alkalommal egy igen nagy néptömeg jelent meg, mely szívesen fogadta a császárnét s az ez uttál érkezett trónörökös s nővérét.

Ilyen tehát a hangulat az egyik oldalról. Más oldalról mindenfelől jönnek a hírek, hogy az ország érzelme naponkint forradalmiabbá válik. Kecskeméten az olasz foglyokat ezrek fogadják roppant lelkesedéssel; Fejérmegyében a nép kinyilatkoztatja, hogy később az erdőkbe futni s magát eltorlaszolni, mint magát a megszárszókra vitetni. Ez most a jelszó az új porosz löfegyverek következtében. Pesten a külvárosok zugnak; az ifjuság legnagyobb része veres tollat tűzött. Szólottam egy mérsékelt, előkelő választómmal, a ki azt állította, hogy Deák és pártja a jövő országgyűlésen minoritásban jutnak, s végül által mások a párt vezetését, mint pl. Ghyezy. Horvát Lászlóval Gyöngyös hangulatáról beszéltem s ő is azt állította, hogy a 15-ös bizottság munkálatának bukni kell; Somssich egy négy tagból álló társaság előtt nyilvánította, hogy ha még egyszer megverik az osztrákokat, Magyarországon bizonyosak a kitörések.

Ilyenek a más oldalról való symptomák. Mit csinál e közben a magyar kormány? Látniul is erős az elégtelenség s általános a követelés, hogy a régi rendszerrel örökre szakítani kell: alkotmány, miniszteriumváltotatás

s a magyaroknak két fölíratuk szerinti kielégítése.

Mit csinál a magyar kormány? Semmit. Azt mondják, megállapodásuk az, most nem tenni semmit, de a békekötés után ügyekenni kielégíteni a nemzetet. Miként? alább szölok róla.

Július 10-dike volt, midőn Deákkal a Császárfürdőből jöttem. Teméntelen felszólításokat kapott, mondá ő. Egyik azzal jön: neked nagy befolyásod s nagy popularitásod van, állj elére a dolognak, segís a kormányon; a nemzet követni fog s nincs kétség benne, ezen az uton a magyar dolgokra a döntő befolyást a legfelsőbb körökben magadnak kivírod. Képzeltetted, mit felelt nekik. Jön a másik; ez azt mondja: csak neked van popularitásod, rád hallgat a nemzet; állj elére a dolognak; követeld, hogy az országgyűlést összehívják; az országgyűlés mondja el még egyszer, mit akar; határozza meg a feltételeket, s ha nem teljesítik, majd tudja a nemzet,

hozzák összeköttetésbe; én ezeket nem ösmerem, én csak a magyar törvényeket ösmerem, én a mai pillanatban nem vállalkozhatom a vezetésre. A tény azonban az; hogy az idők zavarosak, ő a nyugalmat szereti s a felzúdult kedélyek közt erélyt kifejtteni, ha soha nem volt jellemében, most már kora sem engedi meg neki.

Visszatérve július 9-dikére, ezen a napon délutáni egy órakor Sennyey Andrássyt kérte magához. «Kérlek, édes barátom, én fel vagyok hatalmazva téged az iránt megkérdezni: mi volna a jelen körülmények közt a te programod?» «Erre határozottan válaszolhatok, — felelt Andrássy, — noha a kérdésre nem voltam elkészülve. Programom első pontja, hogy ti csináljatok helyet másoknak, olyanoknak, kik iránt a nemzet bizalommal van; ott van Deák, ruházátok reá a felelősséget és a dolog menni fog.» Mintha meglöttek volna, olyat ugrott Sennyey. «Hogyan! Te azt mondd, hogy ti

Lehet, hogy Deák a támogatást pártja embe-
reinek megígéri; de már az első differenciálnál az országgyűlésen úgy nekik menne, oly keményen és nyersen banna el velők, hogy minden tekintélyüket lerontaná.

Sennyey tapogatózása után Andrássynál, ő is, én is valószínűnek tartottuk, hogy Deáknál is tapogatózdnak. Andrássy tegnap (13-dikán dé-
ben) azt mondá nekem, hogy elmegy Deákhoz, ezt tőle megtudni. Én együtt ebédeltem Lónyayval. Szóba jött a jövő kormány alakulása. Hogy Deák nem vállalkozik, ez bizonyos, mondá ő. «De én azt hiszem, felelém, hogy ő támogatni sem fogja a miniszteriumot.» «Én pedig azt hiszem, hogy fogja támogatni, vagy legalább nem fogja megtámadni.» E nyilatkozatból bizonyos, hogy Lónyay Deákkal ez iránt szöolt, s másodszor bizonyos, hogy a miniszteriumban, mely a mostani kombinációk szerint más, mint Mailáth-Sennyey-Bartal miniszterium nem lehet,

Sokat beszélünk még Andrássyval pártunk mostani feladatáról és jövőjéről. Én nézeteimet a következőkben összpontosítom:

Szerencsétlenség hazánkra, s tán megsemmisülése pártunknak, ha a jelen idő úgy folyik le, hogy Magyarország törvényes állásának kivívása nem következik be. A nemzet jogaiért vívott harc vezetése a 65/6-diki országgyűlésen a Deák-pártnak jutott. E békés harcznak semmi kedvező eredménye nem volt. Ha már most, midőn amugy is a nemzet egyik része, meg-
unva a várakozást s elvesztve a bizalmat, a megfektést más teren keresi, a békés politika a legkedvezőbbnek mutatkozó jelen pillanatban is meddőnek bizonyul, mi természetes, mint hogy a nemzet többsége e politikát s e politika hiveit el fogja ejteni s egészen más irány — a forradalom — felé fog fordulni? És mi, lekötve programunkhoz, a békés ki-
egyenlítés eszméjéhez, mint ennek hivei el fogjuk

várakozik reám. «Ime egy levél — így szöolt hozzám Mailáth György nagybátyám — Deák Ferenczhez; azonnal a vasuthoz hajtatsz és személyesen elviszed neki Pusztá-Szt-Lászlóra.» Még csak annyi időm sem volt, hogy előbb lakásomra menjek, s azért a pályaháztól atyámnak Acására táviratot küldtem, hozzon ki a vasuthoz számomra ruhaneműket. Ő tőle tudtam meg, a mi iránt Bécsben nem adhattak fölvilágosítást, hogy legjobban cselekszem, ha Zala-Egerszeget elhagyom a vasutat és fogadok kocsi Szt-Lászlóra. Este kilencz óra fele értem ide. Deák Ferencz a levél elolvasása közben elkomorodott; azt kívánják tőle — így szöolt környezetéhez — hogy menjen fel Bécsbe ő felségéhez: legjobb lesz — tette hozzá — ha már holnap indul. Kérdésemre: parancsolja-e, hogy vele menjek? azt felelte: «én Szt-Mihályon fogok vasutra szállani, te pedig öcsém holnap korán reggel térj vissza Z-Egerszegre, ülj ott abba a kocsiába a hol én leszek, de ha még más valaki is volna benne, találkozásunkat véletlennek kell feltüntetned.» A vasuti kocsiiban kívül egy ügyes-bajos nő volt, a kit ő vigasztalni igyekezett. Bécsu helyen fogta kezi kis bördöndjét és ki akart szállani. Megjegyzésemre, hogy a kocsi, hol ülünk, a gyorsvonathoz kapcsolják, azt felelte, ő a közönséges vonattal megy tovább, és Meidlingban fog meghálni, hogy hol, azt távirati uton, még pedig ezen név alatt: Dr. Ferenczi, fogja velem tudatni; én hassak nagybátyámról, hogy ő felsége lehetőleg korán reggel fogadja, mert szeretne mentől előbb hazamenni. Nagybátyámnak első szava az volt: hol beszélhetne Deák Ferenczhez? Miután elmondtam neki a történeteket, felszöoltott, menjek azonnal Meidlingba és vigyem hírl Deák Ferencznek, hogy ő felsége másnap korán reggel fogadja. Lakásomra értem, ott találtam a következő, általam a mai napig megőrzött táviratot:

Meidling, jul. 18-án d. u. 6-35.

Szegedy György urnak, Bécs, Augusztingergasse, 12. sz. 17. ajtó.

Itt lakom a «Hase» vendéglőfogadóban, I. emeleten 2. szám alatt.

Doctor Ferenczi.

Meidlingban kérdésemre, nem jött-e a délutáni vonattal ilyen és ilyen külsejű ur, a koresmáros azt felelte: Szegény jó öreg ur, súlyos gondolai vannak; nem tudja, hogy a katonaságnál levő fia él-e meg, azt keresi; nagyon el volt fáradva s már lenyugodott, s ő — a koresmáros — nem engedheti meg, hogy zavarják. Magamra vettem ezért a felelősséget, kopogtam szobája ajtaján, azt kiáltottam be német nyelven, mai utitársra óhajt önnel beszélni, s erre Deák Ferencz leszállott ágyáról és kinyitotta az ajtót. A következő nap reggelén egyfogatú bérkocsiba ült, a bakon elhelyezte kis bördöndjét és úgy ment a Burgba.

A beszélgetés ő felsége és Deák Ferencz között háromnegyed óráig tartott. Ő felségének a monarchia nehéz körülményei közepett — miként e gyűjtemény szerkesztője Mailáth Györgytől tudja — jól esett, hogy Deák Ferencz a vész perceiben épen úgy nyilatkozik, mint nyilatkozott a béke idején; különösen megörült azon kijelentésének, hogy hite szerint a magyar nemzet Közigazgatás után is csak azt követeli, és semmivel sem többet, mint a mit követelt Közigazgatás előtt. A rendszer változást Deák Ferencz a békének a poroszokkal való megkötése előtt nem tartotta opportunusnak; de szükségesnek mondotta, hogy a békekötés után azonnal megindíttassék. Ő felsége fölhívására, kész-e akkor kormányt alakítani, Deák Ferencz határozottan nyilváníttotta, hogy erre semmi körülmények között nem vállalkozik, valamint hogy a kormányba sem lépne be. Azt a kormányt azonban, a mely az ő eszméinek megvalósításán igyekeznék, pártolná. Andrássy Gyula gróftól jölte meg mint oly férfit, a ki kormány alakításra alkalmatos.

Ő felségétől Deák Ferencz kocsiján a magyar kancelláriába ment, a hol Mailáth György kancellárral és Belcredi osztrák államminiszterrel találkozott.

Még az nap visszatért Pusztá-Szt-Lászlóra. Ugyanazon a napon ő felsége Sennyey Pál br. tárnokmester utján Bécsbe hívatta Andrássy Gyula gróft. A gróf Deák Ferencz Bécsben időzéséről nem tudott semmit. Ő felsége Andrássyval szemben konstaltta, hogy a magyar ügyben követendő politika minden lényeges pontjára nézve Deák Ferencz és a gróf teljesen meggyezőleg nyilatkoztak.

Gróf Károlyi István. Rudolf trónörökös. Herceg Esterházy Lajos. Wilson esquire. Gróf Bethlen Gábor. Otto főherceg. Frigyes főherceg. A walesi herceg.

A GÖRGÉNYI VADÁSZKÖZSÉG FÉNYKÉPE UTÁN.

mit tegyen. Ezeknek azt feleltem: És ha a békét nálunk nélkül megkötik s Ausztriának ismét visszaadatik a lehetőség, 300 ezer ember felett rendelkezni: hogy fogod te, vagy én, vagy akárki kivívni azt, a mit követelnénk?

Az események oly előre nem látható folyást vettek, hogy egyes ember most tanácsot nem adhat, irányok felett nem uralkodhatik. És mégis, mondám én neki, ha a császár lejön, lehetetlen, hogy tanácsod ki ne kérje; legalább hasonlíthatatlanul rosszabbul venné a nemzet most, mint vette a télen, ha a császár nem szólna veled.

«Az meglehet, — válaszolá — de én oly tanácsokat adnék, melyekről előre tudom, hogy el nem fogadná.» Én arra céloztam, hogy a fővárosban maradjon, hogy szava, tanácsa, személyisége ne vesszen el ezen döntő pillanatokban, melyek a forradalom óta a birodalomban nem voltak. De Deák a maradásra rá nem bírható. Ő megy Szt. Lászlóra holnap, 15-dikén.

Az ő ítélete saját magáról ez: a mostani események a magyar ügyet az európai viszonyokkal

mehtettek? Ihr köpnt gehen? ez a te válaszd az én kérdésemre? És ti azt gondoljátok, hogy a császár benneteket elfogadjon? Annyira nem vagyunk, hogy mi takarodjunk és ti triumphussal bevonuljatok! E szavakat Sennyey nagy fölindulással mondotta.

Sokat beszélünk még Andrássyval; ő felindultan a mostani kormányférfiak ellen, s kijelentve, hogy a jövő országgyűlésen a legelősebben ezek ellen fogja támadásait intézni, természetesen úgy, hogy a miniszteri jelöltséget nem fogadhatja el.

Az utolsó napokban egy magyar miniszterium kinevezése esetre Andrássy hozatott szóba mint miniszterelnök. Vannak olyanok, kik azt állítják, hogy mivel az első miniszterium sorsa bizonytalan, Deák miniszter ne legyen, hogy el ne használja magát; mások azt állítják, — s ezek közé tartozom én is — hogy ő e mozgalmak idejében egyáltalán nem vállalna ilyen megbízást. Így állván a dolog, Deák minisztersége most lehetetlen. Pedig Deák nélkül semminemű miniszterium fenn nem állhat.

Lónyay is részt venne. Ezt különben mindnyáján gyanítottuk, kik Lónyay magaviselését az utóbbi időben figyelemmel kísértük. A mostani kormánykörökben azonban az uralkodó nézet az, hogy addig, míg a jelen dráma jobban ki nem fejlődik és a kárpit le nem gördül, változtatást tenni nem kell; be kell várni a békekötést s azután nyugodtabb viszonyok közt tenni változtatást.

Szóval ők nem akarják a jelen perczeket felhasználni arra, hogy a nemzet kívánságát kielégítő változást vívjának ki. Meg akarják várni, míg a mai viszonyok elmúlnak, míg az idő visszaállítja a bécsi csökönyösséget, a hadsereg megmenekszik, s ekkor bemutatni magukat ismét a nemzetnek, mint felfelé az egyetlen lehető embereket, s talán még hálát sajtolni ki a nemzetől azért, hogy ők azok, a kik neki ezt meg azt kívívták, s kiket a bécsi centraliztikus törekvések megtérnek. Örökös politikája a konzervatív cliquenek, magát perpetuálni a hivatalokban és hatalomban.

veszíteni minden befolyásunkat, minden hatásunkat. Hozzá még, hogy most nem is szólhatunk, a kormányt sem sürgethetjük, s nem fordíthatjuk javunkra a programunk netaláni nyílt megtagadásából származó situációt kedvezményeit, tehát túrnunk kell és szóltan néznünk, miként semmisülünk meg, vagy legalább hosszú időre paralyisáltatunk, addig legalább, míg szavunktól a kormány maga föl nem ment az által, hogy békeföltételeinket el nem fogadja.

Jaj a hazának, ha megindulna a forradalmi irány és belőle oly mozgalom fejlődne, mely félretolná e nagy, e becsületes, e tehetségekben gazdag pártot.

Deák Ferencz találkozója ő felségével a közigazgatási csata után.

«1866 július 17-dikén — így beszéli Szegedy György e gyűjtemény szerkesztőjének — reggel valanivel tíz óra előtt hivatalomba, a magyar kancelláriába mentem, s itt már a kapustól hallottam, hogy a kancellár már türelmetlenül

BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS NAPLÓJA AZ
1838-ÍKI PESTI ÁRVIZRÓL.

(Folytatás.)

18-ikán, vasárnap. A megromlott kutak rossz vize elrontá gyomromat s ez nem igen hagyja aludni. Reggel a vármegye házához mentem. Lónyay több javaslatimat elfogadta, főként arra igyekeztem figyelmessé tenni, minő szükséges az embereknek minél előbb munkát adni, sőt munkára kényszeríteni, mert egy nagy tömeg henyélő ember mindig veszedelmes, köznépe pedig semmit sem szok meg hamarabb, mint ingyen kapott kenyérrel élni s a dolog nélküli élet szokásáról bajosan mond le. — Az én nézetem szerint most a katonaságnak nagyobb részét poliziává kellett volna átváltoztatni, minden közlegény keze alá bizonyos számú embert adni, a közlegények pedig az altisztek s ezek természetesen a tisztek felügyelete alatt állván.

Minden ház és kereset nélkül maradtakat összeírván, ezek közül a dologtehetőket mind parancs — főképp pedig az ingyentartás megszüntetése által arra bírni, hogy a katonák közt felosztva dolgozzanak. Akármint dolgozzanak, mind haszon, mert főcél maga a munka, azonban most munka híja nincs is, utczák tisztítása, házak támogatása, romok eltakarítása, stb. Hogy helytelen szemérem ily munkától s következőleg élelme megszerzésétől sokat el ne tartóztatson, hirdettetek ki mind nyomtatásban, mind dob szó mellett, hogy ily munka a mostani körülmények közt annyira szükséges, miszerint az nem szegényre, hanem mindenkinek beszületére válik; ennek bebizonyítására kiállottunk volna többen a dolgozók sorába s vagy egy nap velük együtt dolgoztunk volna. — Azonban a dolgozók pénzben oly díjt kell vala adni, a melylyel magukat s övéiket eltarthassák. Ezt lehetne most tenni, mert a nádor által előlegesen is feles pénz assignáltatott pénztárából, másfelől azon munkabérek egy része egyesek által fizettetett volna, kiknek dolgozókra oly nagy szükség van. E mellett gondoskodni, hogy elég s olcsó élelem-nemű legyen a városban; mi a beérkező, sőt beözönlő kenyér s egyéb táplálékok mellé úgy sem vala bajos. A dolog nem tehetőknek pedig ingyen adni élelmet; ezeket is összeírattván s azon utczai felügyelők vigyáztatja és felelőssége alá tévén, mely utczákban laktak.

Igy az emberek foglalatosságáról s élelméről gondoskodván, hogy szükséges hajlékok is legyen, bódékat kellene künn a szabadban felállítani s a katonaság sátorait. Van itt 10 ezer emberre való sátor. A barakokra bőven elég deszka van, mert azokból tárok nem sokat szenvedtek. Ezenkívül a vásári színekben s több középületekben is sok ember megfér. Mind arra, hogy az emberek igen összehúzóulva ne legyenek, mind az illő tisztaságra és rendre igen szükséges levén nagyon vigyázni, minden ily tanya katonai, vagy polgári, — de szoros és munkás felügyelet alatt állana.

Aláírás nyitására nemcsak szükségét, de fellette siető voltát Auréllal egyenlőn éreztük, eziránt beszélünk s szoltunk többeknek, de az emberek álmosak.

Szöchenyinek is szoltunk; ő félvállról vette, mint mindent, mi nem tőle ered. (Ő példás jó mostoha apa testesült gyermekekre nézve, de a világon legrosszabb, lelki vagy gondolat-születőket véve fel: mit nem ő mond, azt sem örökre, sem ápolásra vagy nevelésre, de még kereszt-gyermekeknek sem fogadja. Ezt természetesen csak arról kell érteni, mit ő tud, hogy nem ő nemzett, mert én is sokszor tettem neki szarvat fel s mit én nemzettem, magának vált. Sokszor tettem fészkébe tojásaimat s azokat ő oly szépen kikotolta és felnevelte.)

István főherceg ma is a vármegye házához jött, s Lónyaytól kijövé, hozzám fordult, sok dícséretet és lekötözöt mondott; ez különös örömmre nem szolgált, hanem az igen, hogy folyvást s valóban szépen beszélt magyarul. Aurél megbízása következtében a «Jelenkor» számára a kormány részéről eddig tett lépések és rendeletek felől rövid jelentést írtam s ezt Helmezyhez vittem (Lásd a «Jelenkor» 23-dik számában: «A budapesti árvíz, e szavaktól: F. h. 14-ik óta.) A nyitandó aláírás tervét vagy fejét is feltettük Auréllal.

A Duna partján levő helységek állapota felől szomorú hírek váltották egymást fel. Én javaltam, hogy küldetnék a Csepel szigethez legalább egy gőzhajó éléssel s a menekvők felvételére és hogy mennének a gőzhajóval több nagyobb és kisebb hajók és csónakok, melyek a sziget víz alatt fekvő helységeihez evezhessenek. Dubroviczky is ezen véleményen volt, de gőzhajót még most nem kapott s dereglyét is csak négyet. F. S. Biró Eckstein Rudolfot rendelte menni. Ezen expedícióval — mely reggel volt elindulandó — készeknek jelentettük magunkat elmenni az Eckstein parancsa alatt én és Wenckheim Laczi. Dubroviczky azt mondta, hogy talán jobb lesz, ha én nem megyek, itt talán többet használhatok, stb. Láttam, mikép ezen küldetésbeli részvétel nem tetszésre. Ekkor jutta kedd óta legelőbb perem s notoriusságom jóformán eszembe. Elértettem a Dubroviczky habozását s kinyilatkoztattam, miszerint tehát leteszek menő számdekomról.

19-ikén Hétfőn. Tánzerék s gyermekeim kimentek Főthra, hol Károlyi István nekik helyet ad. Én a vármegyeháza-hoz, ott segitettem, mit tudtam s irogattam. E helyen sokan fordulnak meg. Gosztonyi, a referensem gyakran jön. Vecsey s más katonai és polgári hivatalbeliek. Írtam mind kijelölő figyelemmel vannak. Vay Miklós, Szögyényi s más ismerősök is jönnek. Az éjjel sem voltam jól gyomrommal s reggel rágásom volt. Ezen fájdalom a jobb oldalamon pontosult, s ott oly égető görcsös szaggatás állott elő, minél nagyobb kint alig éreztem valaha. Mintegy két órát tartott. Meleg borogatásokra és theára elmúlt. Ebédkor már csak bágyadságot éreztem.

A sok folyamodók közt a M. színháznál levő czukrász-leány, a szép Zsófi is megjelent anyjával s csak hozzám akart folyamodni. Őket is küzte a víz lakjokból. Szekeret fogadtam s holmijukat biztos helyre vittem. Magoknak régi szállásomat ajánlottam lakásul, azon esetre, ha egy pár nap alatt a repedések szaporodni nem fognak.

Az aláírás megkezdése még mind balad. Azon egyvelegben, melyből az ember van összegyurva, a bivalyból is jó rész van, örökké kell nagyobb részét szurkálni, hogy valamit tegyen.

20-ikán Kedd. Károlyi Györgyöt reá vettem, hogy menjen az aláírásért a nádorhoz, azon posztóikkal, melyeket Auréllal feltettünk. A nádor készséggel fogadta azt s csak egy pár igazítást tett benne. Ennek következtében én feltettem az iv fejét németül, mely a nádornak megint elébe fog terjesztetni.

Ebéd után a commissio a vármegyeházától átköltözött a Serviták kolostorába. A vármegyeházánál az ottaniak nagy megszorítására s terhére volt eddig is, mert ott is az épület egy része lakhatatlanná válván, szűkös vannak.

A szervitákhoz utamban több fiatal ember, kik között néhány mediciner volt, vett körül; panaszkodtak, békétlenkedtek: ők nem dolgozhatnak — mondják — «denn wir haben studiert.» «Eben weil sie meine Herren studiert haben, müssen sie es wissen, dass ehrliches Broterdieben und ehrliche Arbeit nie eine Schande ist,

und nur das entehrt, was unehrlich ist.» Ezen s több ily okoskodásaim s intéseim nem igen fogtak rajtok. A mellett maradtak, hogy ők nem dolgoznak, de éhezni sem szándékoztak. «Wir wollen nicht darben, bis Andere viel haben, wir werden uns nicht vor Hunger zu Grunde gehen lassen, bis die Reichen im Überflusse schweben» etc. Kivált egy lengyel fiu nagyon gonoszul okoskodott. Szerettem volna őket a commissio elébe vinni, hogy vagy adjanak nekik utra, hadd menjenek, vagy hogy felügyelet alá állíttassanak legalább a szájasabbak; de a fiuk — hihetőleg — észre vették, hogy igen sokat beszéltek s haladtak. Ily zavaros időben s ily sok ezer elkeseredett s már semmit sem vesztető ember közt e féle individuumok veszedelmesei.

Lónyayval és Dessewffy Auréllal szoltam a helyi nép dolgoztatása, szorosabb felügyelet alá tétele s a dolgozni nem akarók inneni eltávolztatása iránt. Kértem, hogy ez iránt a nádorral is okvetlen és egyenesen szóljanak. Auréllal ugy beszéltem, hogy ő az aláírás fejét még este a nádortól visszahozván, azt mindjárt lefordítjuk magyarra, hogy az éjjel még kinyomhassák. Trattnernél s egy iránt meg is tettem a szükséges rendelkezéseket. 10-kor visszamentem a szervitákhoz, de Aurélt nem találtam, azonban az ott levő impurumból a magyar fordítást megtettem.

(Vége. köv.)

MAGÁNOS FA.

Magános fa az utszélen,
Mit állsz itt a porban, szélben?
Ágad száraz, ki nem zöldsél,
Kidőlhetnél már a földből!

Volt idő, hogy árnyat adtál.
De mi haszna? Itt maradtál!
S a kik abban megpihentek,
Hálátlanul odább mentek.

Koronádnak még lombja volt,
Szellő, madár neked dalolt;
Most, hogy itt állsz fakó színen:
Kerül szellő, madár, minden.

Ki tudja azt, hogy te hajdan
Büszkén álltál a viharban?
S ha tudná is — nyugodj bele —
Nem törődnek senki vele.

Egy hived van csak, ki téged
El nem hagy: az őlő fereg;
S ha ki nem dől szegény, árva,
Ledönt az majd nemskára!

Mire vársz hát, mit állsz még itt?
Siratni a múltat, régít?
Ha már az sínes, mit remélni:
Jobb kidőlni, mintsem élni...

DENGEL JÁNOS.

A DANNEBROG-LOVAG.

Boyesen elbeszélése.

V.

Az éj előrehaladt. A soupeur órája elérkezett s az udvariasság arra kényszerített, hogy Pfeiffer kisasszonyt fölkeressem. Azután helyet foglaltunk egy szögletben s ettünk és eszegettünk melléje, de közönyösen és nem épen vidám hangulatban, mert látszólagos érdeklődéssel egészen jelentéktelen ársalgási tárgyaknál, s mintegy hallgatag megegyezéssel kerültük azt, hogy tekintetünk találkozzanak. Nemsokára egy úr lépett hozzánk, hogy ismét tánczra hívja, én az első pillanatban csaknem megkönnyebbülést éreztem e miatt. És mégis már a legközelebbi pillanatban élénk sajnálkozás fogott el, szinte személyes veszteségnek éreztem távollétét s most szívesen visszahívtam volna, hogy a barát nyíltságával fejtessem ki előtte az okokat, melyek örömeinek oly kegyetlen és erőszakos megzavarására indítottak.

Nem tudom, meddig ültem ily sötét, mogorva tépelődések közt, miközben időről-időre, ha s

harag feltámadt bennem, vad átok toltat ajkaimra Dannevig ellen. Pedig végre is, mi közöm volt e leányhoz? Bizonyosan nem voltam szerelmes belé. És ha minden áron romlásába akart rohanni, mi készítetett arra, hogy ebben meggátoljam? És mégis, hiszen nő volt, kedves, tiszta és nyíltszívű nő, s minden körülmények között kötelességem volt szemeit felnyitni s megfogadtam, hogy elmondom neki az igazat, még ha kockázatom is, hogy haragját vonom magamra.

Egy tekintet az órára meggyőzött arról, hogy néhány perczel elmúlt két óra, nem minden lelki furdalás nélkül emlékeztem meg igéremtemre, melyet Pfeiffer úrnak tettem s feltettem magamban, hogy nem bujok ki a felelősség alól, melyet magamra vállaltam. Minden irányban végigsiettem a termen, szemeimmel áttekintettem a tánczoló párokat, egy lányt rövid utasítással az öltöző szobába küldtem; de Hildegard kisasszony sehol sem volt látható. Ekkor borzasztó gondolat villant meg fejemben; fogtam kalapomat és lesiettem az eközé helyiségbe. Ott találtam, a közös vendégtérrel lebecsített függönyök által elválasztott helyiségben, egy pohár rajnai bor, s egy adag fagyalt mellett, tele vidámsággal és jókedvű beszélgetéssel Danneviggel.

«Kisasszony» — mondam kimért udvariassággal, hozzálépve — «sajnálom, hogy kénytelen vagyok e kellemes tete-á-tete-át megzavarni, de a kocsit előlalt, és kérem kell, hogy engedje elkísérnem.»

«Ejnye», kiáltott fel élénk sajnálkozás hangján, mialatt szemei még elbűvölt tekintettel csüngtek Dannevig arcán — «igazán okvetlen szükséges, hogy most távozzunk épen? Csak-ugyan ragaszkodik ehhez? Dannevig ur épen most beszél el néhány érdekes kalandot daniái életéből.»

«Örömmel nyilatkoztathatom ki, — feleltem — «miszerint én Dannevig ur kalandjait eléggé ismerem, hogy képes legyek kiegészíteni hézagos elbűvölését. Nagy örömmel fog szolgálni folytatni a társalgást.»

«Sac-r-r-ré nom de Dieu!» tört ki Dannevig felugorva ültéből. «Ez több, mint a mit eltűrhetek. És elővonna egy kártyát mellényzsebéből, elem dobta az asztalra. «Szabad kérnem, hogy szerencsétlenül találkoztam-e?» — folytatta nyugodtabb hangon. «Nagy ideje, hogy egyszer már az egyedül lehetséges uton számoljunk le.»

«Dannevig ur, — feleltem hideg guny hangján — a mely azonban teljességgel nem felelt meg pillanatnyi hangulatomnak, — «a becsület törvénykönyvének, melyre hivatkozok, első követelménye, mint tudja, az, hogy a veredő felek születésileg és társadalmilag egyenlő rangon álljanak. Ön pedig azzal az előnnyel dicsekedhetik, hogy Dannevig lovag, holott én nem igényelhetik ily kitüntetéset. Láthatja tehát, hogy ajánlata képtelenség.»

Hildegard kisasszony ezalatt fölállt, karomat nyújtottam neki, s mely meghajlással a haragvó hős előtt, elhagytuk a szobát. Hazatérésünk alatt egy szót is alig szoltunk, a kocsit robogott a göröngyös kövezeten, s a kocsi ostarával csatantott, míg mi a kocsit ellenkező szögleteiben egymással szemben ültünk, s mindketten saját, nem épen derült gondolatainknak adtuk át magunkat. De a mint együtt fölhaladtunk Pfeiffer ur házának nagy nyílt lépcsőjén, s én épen azon voltam, hogy a házajtót feltárjam, hirtelen kezét nyújtotta felém, én megragadtam azt s erősen átszorítottam az enyémemmel.

«Sokkal kedvesebb barátom ön» — szolt bekülekény hangon, «semhogy duzzogással akarnék öntől elválni. Nem akar oly szíves lenni, hogy megmondja nyíltan, mért volt oly határozottan ellene, hogy Dannevig urral tánczolni engedjen?»

«Szívesen, mihelyt alkalmat ad arra» — feleltem hévvel. — «Addig is el kell fogadnia okaimat és hinnie kell szavamban, hogy nagyon fontos okok voltak azok. Meg lehet győződve, hogy nem tettem volna ki magamat annak az esélynek, hogy kegyedet megsértesem, hogy Dannevig oly ember, kivel egy ifjú hölgy nem köthet büntetlen ismeretséget. Sok év óta ismerem őt és nem itélek elhamarkodottan.»

«Felek, hogy igen szigorú bíró, — felelte halkan és bánatos hangon, — «jó éjszakát!»

A következő hónapon át különböző források-

ból sok minden jutott fülemhez Dannevig rendetlen életéről. Tolmácsi állást kapott egy bevándorlási társaságnál, s mint olyan minden hóban készter Quebecbe utazott, hogy átvegye a bevándorlókat és Chicagóba vezesse. Nekem azonban nem nyílt alkalmam Pfeiffer kisasszony előtt leleplezni multja történetét, habár folytonosan gyakori vendég voltam Pfeiffer ur házában és sok kellemes estét töltöttem vele és nagybátyjával. De vigasztaltam magam azzal a gondolattal, hogy ily leleplezésre többé ugy sincs szükség és nem éreztem magam indíttatva oly férfit üldözni, kinek gyalázatoságai, ugy hívéim, minden esetre csak őt érhetik következményeikkel. Mindazáltal, minthogy eléggé ismertem azt a tehetséget, hogy valamely föltett tervét sötétben szője tovább, voltam oly óvatos, hogy Pfeiffer urat óva intettem személyétől, természetesen a nélkül, hogy csak ezzel szálal is említem tettem volna unokahugáról. Egy este, a midőn mindketten a pipa bizalmas élvezete közt egyedül ültünk könyvtárszobájában, elbeszéltem neki egyet-mást, de csupán mint újságunk titkos történetéhez tartozó dolog, ama kétes esinyek közül, melyeket Dannevig, míg lapunk szolgálatában állott, véghezvitt. Pfeiffer urnak ez rengeteg mulatságra szolgált és esküdött, hogy ez a Dannevig a legérdekesebb fickó, a kiről valaha hallott.

Néhány nappal később Dannevig látogatása lepett meg, a ki megint felszínre látszott kerülni. És mégis ama nevezhetetlen aristokratikus modora oda volt s arezkifejezésében is, melynek tökéletes szépsége első találkozásunkkor elbájolt, valami változás ment végbe, persze sokkal észrevehetetlenebb, semhogy szavakkal leírni lehetne. Röviden szölvé, a tartózkodási hely változtatása nem látszott rá nézve kedvező eredményűnek. Mint a legszebb európai szőlőtők, ő is meghonosult földünkön, de a mellett valami közönségesebb lett, mint a mire a természet rendelte. Áradozó szavakkal beszélt mindenről a nap alatt, velem szemben, mint a hogy voltaképp mindig tette, a védő és pártfogó szerepét játszotta s mindezt bizonyos túláradó szeretetreméltósággal, melyhez szemtelenség tekintetében alig volt valami fogható.

«Egyébiránt, minthogy épen söről beszélünk» — kiáltott fel jól játszott közönyvel — «mit csinál barátid, Pfeiffer kisasszony? Az őrege, nemde, jelentékeny tökével vesz részt a lapnál; főrészenyese, ugye?»

«Ebben a tekintetben szerelmi viszonyt kezdeni e fiatal hölgygel, nem fizetné ki magát, Dannevig» — feleltem komoly hangon, mivel észrevettem, hogy nem minden diplomáciai czél nélkül jött hozzám. «Pfeiffer ur először is nem atyja, s másodsor legalább egy tuczt más örökös van.»

«Szerelmi viszonyt kötni Pfeiffer kisasszonnyal!» — kiáltott fel kedélyes kacagással; — «szinte inkább próbálnám ezt Grant tábornokkal. Mindent összevéve, bizonyos nehezesség és merevség van benne, szellemileg és testileg, az észjárásnak professorias alapossága, mely rám nézve épenséggel untató. De hát ez az eredmény husz nemzedéken át tartó szünetlen sorívnak.»

«Vajon ne cserélnek-e társalgási themát, Dannevig?» — szakítottam félbe meglehetősen túrlmetlenül.

«No ha ön nem a legesodálatosabb emberpéldány, a milyen valaha tamba akadt, hát akármi legyenek» — válaszolt nevetve. — «Hiszen csak nem tartja szentnek azt a leányt?»

«Igenis, annak tartom», — dörögtem rá — «és nagyon lekötelné, ha nevét az én jelenlétében nem említené többször, mert különben kísértésbe jönnek olyas valamit tenni, a mit tán magam is megbánnék.»

«Nagy éj!» — kiáltott fel, megfogva az ajtó kilincset, — «nem tudtam, hogy ma ilyen veszedelmes hangulatában van. Legalább figyelmeztethette volna az embert. Gondoljon rá jövőre, ha ilyen rossz napja lesz, hogy egy czédulát függeszzen ajtaja fölé e felirással: «veszélyes belépni!» Akkor aztán tudni fogom, mikor kell meglátogatnom. Jó reggelt!»

(Vége köv.)

METEOROLOGIAI ÁLLOMÁSOK HEGYCSUCSOKON.

A gyakorlati amerikaiak már régen kitalálták, hogy a légkör változásait s különösen a szelek járását teljesen képtelenség a rendes meteorológiai állomásokon tanulmányozni, a hol a ter-

meszet tüneményei már ezer és ezer különféle körülmény által megváltoztatott alakban mutatkoznak. Légelhő utazások alkalmával tehetek ugyan számos észleleteket, de ezek összefüggés nélkül maradtak s azonkívül a légnyomás hatásától, mely pedig az esők és szelek keletkezésére nézve oly nagy fontosságú, mit sem nyújtottak. Az amerikaiak ennél fogva már régebben állítottak fel magas hegycsúcsokon — így a 4340 méter magas Pikes Peak tetején Koloradoban — oly állomásokat, a hol a meteorológiai viszonyokat éjjel-nappal folytonosan lehet tanulmányozni.

A tudomány tekintetében oly fontos példát az európai nemzetek között legelőször a franciák követték, kik 1874-ben a pyrenai hegység egyik elkülönülve álló csúcsán, a Pic du Midi, állították fel a meteorológiai intézetet. Nem ment nehezéssel nélkül. Az első télen a vihar az összes ablakokat betörte s mivel ezeket pótolni nem lehetett, utánuk jött a hó, jég s végre is a bennlakók kénytelenek voltak a völgybe leszállani, a mi csak 16 órai életveszélyes utazás után sikerült. A következő nyáron ismét megkezdtek a munkát, de októberben már lavina tette tönkre az épületet, melyet azonban a következő évben ismét felállítottak. — A Pic du Midi nyert érdekes és fontos észleletek hatása alatt 1878-ban Clermontnál, a Puy de Dôme csúcsán állították fel egy hatalmas, 100,000 frank költségre került csillagvizsgáló tornyot lakóházal együtt.

Jelenleg a legtekintélyesebb hegyi meteorológiai állomások, a tenger színétől számított magasságok sorrendje szerint, a következő helyeken vannak:

1. Sonnenblick, Salzbargban a Magas Tauern hegységben, 3103 méter.
2. Aetna, Sziciliában 2900 méter.
3. Pic du Midi, a pyrenai hegységben, 2877 méter.
4. Sántis, Appenzel svájci kantonban, 2500 méter.
5. Monte Cimone, Apennin hegységben, 2162 méter.
6. Hoch obir, Karinthiában, 2044 méter.
7. Mont Ventoux, a Cotti alpesekben, 1960 méter.
8. Wendelstein Dél-Bajorországban 1760 méter.
9. Schafberg Ischl mellett 1776 méter.
10. Pic d'Aiguil, a Cevennesben, 1467 méter.
11. Puy de Dôme, Auvergne, 1463 méter.
12. Ben Nevis, Skóthón, 1418 méter.

Mily nagy nehezéssel kell a tudomány embereinek ily helyeken megküzdenni, tanúsítja az az egyszerű tény, hogy a Sonnenblicken felállított intézetben a nyári hónapok átlagos melege +0.3° C. volt s a hideg — 32° C-ig süllyedt, azaz valóban éjszaka-sarki időjárás uralkodott.

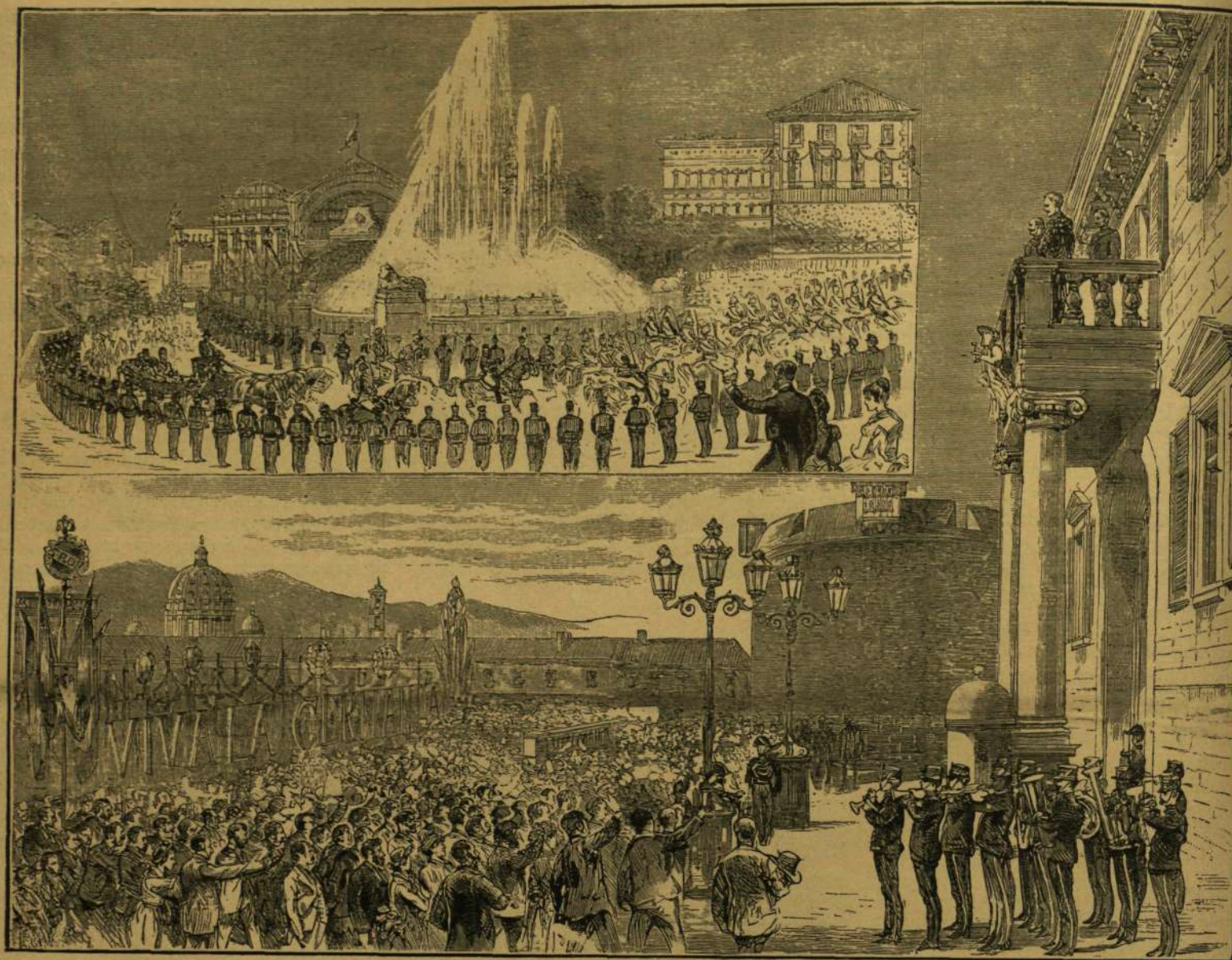
Jelentékeny megkönnyítik azonban az ily állomásokon a munkát az ujabban feltalált önjelző gépek, melyek képesek a hőmérséklet, légnyomást, a szél irányát és erejét, sőt a napfény tartamát is óráról-órára feljegyezni s a felügyelőnek jóformán csak a gépek rendben tartására kell ügyelnie. Ezenkívül minden ily állomás telefon-összeköttetésben van a legközelebbi várossal s más emberi lakokkal s berendezésük is olyan, mint a sarkutazóké, hogy kisebb elemi csapások még nem veszélyeztetik életüket.

EGYVELEG.

* Végzetes gyűfű. XII. Alfonz spanyol király első nejeinek, Montpensier Mercedesnek egyszerű jeggyűfűt adott, melyet ez kora haláláig folyvást ujján hordott. Halálakor a király ugyanezt a gyűfűt nagyzanyájának, Krisztinának ajándékozta. Csakhamar meghalt ez is s a gyűfű Alfonz nővére, de Péter infansó tulajdonja lett. Pár nap múlva meghalt a hercegnő is s a gyűfű ismét a király tulajdonja lett. Ez elhunyt neje nővérének, Krisztinának adta, ki három hó múlva szintén halott lett. Ekkor a király már nem adta a gyűfűt senkinek, maga hordta s csakhamar ő is meghalt. Halála után a végzetes gyűfűt Madrid város védszentje, az alnudenai Madonna nyakára függesztették s most is ott van.

* A tenger zöld színét, mely némely helyeken igen feltűnő, Pouchet számos apró diatomes, peridinia, radiolaria fajhoz tartozó állatok jelenlétének tulajdonítja, mely állatokban sárgásbarna diatomin festőanyag van, mely sárgaság a tenger kék színével együttesen zöldnek tünik fel. Epen azért a sárga Pelagia noctiluca állat a tengerben zöldnek látszik.

* Öngyilkos kutya. A Kalkuttában megjelenő «The Argus» nevű angol lap írja, hogy egy gazdátlan kutya gépet látva közeledni az uton, hirtelen lefeküdt elébe, a gépet vivő kocsi nem törődött az állattal, melyet a kerekék a sző szoros értelmében ketté szeltek.

MEGERKEZÉS A PIAZZA DI TERMINIRE. — A NÉMET CSÁSZÁR, OLASZ KIRÁLY ÉS NÁPOLI HERCEG A QUIRINÁL ERKÉLYÉN.

A NÉMET CSÁSZÁR FOGADTATÁSA MARGIT OLASZ KIRÁLYNÉ ÁLTAL A QUIRINÁLBAN.

A NÉMET CSÁSZÁR LÁTOGATÁSA RÓMÁBAN.

BÁRÓ KEMÉNY GÁBOR.

1830—1888.

Ez az esztendő kegyetlenül pusztít jeleink között. Feltűnő számmal szedi közéletünknek legelőkelőbb bajnokai sorából áldozatait, mintha kiszemelte volna azokat, a kiknek hazánk legujabb történetében jelentékeny szerep jutott. E hó 24-ikéről báró Kemény Gábor volt közgazdasági, utóbb közlekedésügyi miniszternek váratlan halála döbentette meg a nemzetet, mely benne a közérdeknek kiváló érdemű, nemes önzetlenségű, fáradhatatlan munkását tisztel, egy oly fiát, a ki szeles körű ismerettel párosított igazi lelkesedést tanúsított a haza szolgálatában s kinek a haladás különböző terein tanúsított buzgósa maradandó nyomokat hagyott a nemzet életében, melyek sokáig fogják megőrizni emlékét.

A «Vasárnapi Ujság», mely feladatát tűzte ki éber figyelemmel kísérni az ország jeleseinél tevékenységét, nem e szomorú alkalommal jutott először abba a helyzetbe, hogy br. Kemény Gáborról megemlékezzék. A megboldogultnak életében nem csak egy mozzanata volt olyan, mely e lapnak kötelességévé téve, hogy azt jegyzékbe vegye. S ez alkalom e lapra nézve egyúttal annak voltak alkalmai, hogy olvasóit br. Kemény Gábor élete pályájáról, közéleti tevékenységéről körülményesen tájékoztassa, azt velők pragmatikai hűséggel megismeresse.

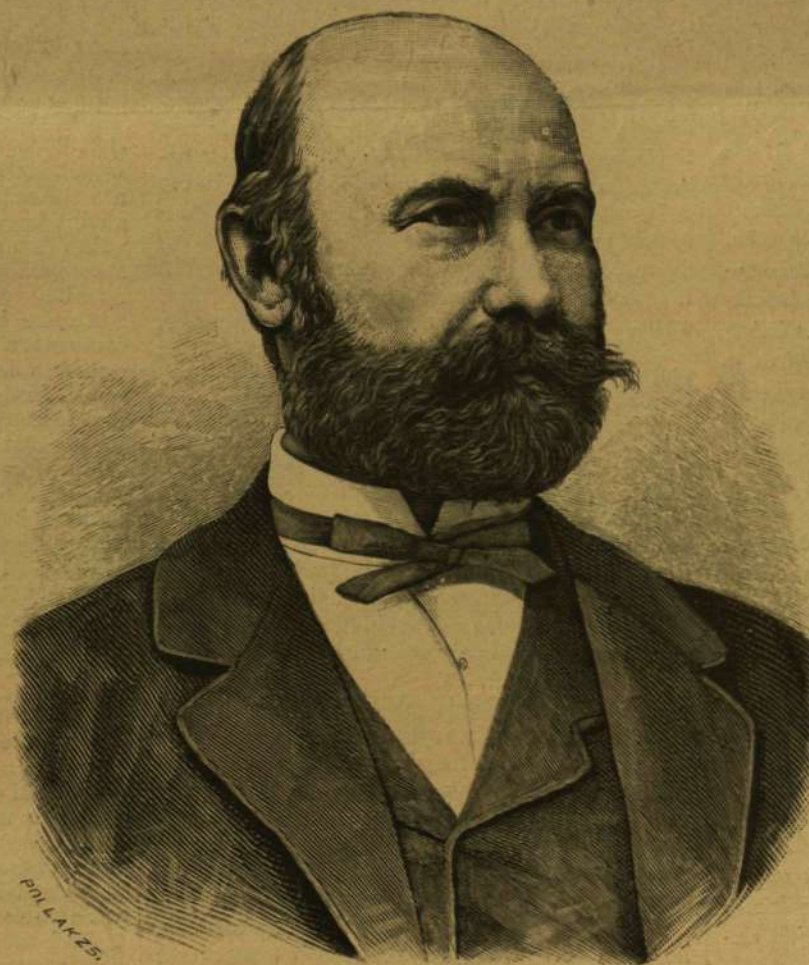
Ez uttal tehát, midőn az elköltözöttől a gyászestet alkalmából újra meg kell emlékeznünk, bátran szorítkozhatunk élete külső körülményeinek vázlatos előadására, hivatkozván korábban róla megjelent tüzesebb közleményeinkre.

Báró Kemény Gábor Alsó-Fehér-megyében, Csombordon született 1830-ban, atyai és anyai ágon a fejedelmi Kemény nemzetségből: atyja báró Kemény Dénes volt, anyja Kemény Katalin bárónő. Gondos nevelésben részesült, Nagy-Enyeden Mihályi, Szász Károly, Zeyk Miklós voltak a tanárai. A szabadságharcban Debreczenben Csányi miniszteriumában szolgált, a fegyverletétel után pedig egészen politikai tanulmányoknak szentelte erejét. Már 1855-ben kiadott «A nemzetek fejlődéséről» című egy nagyobb dolgozatot, melyben sikra szállt b. Eötvös Józsefnek a nemzetiségről és szabadságról szóló elméleti ellen. Érdekes, tisztán eszmei téren mozgó polemia fejlődött ki; Eötvös egy beszédben felelt, Kemény «Nehány szó» című röpiratban, melyre Eötvös «Felelet», erre viszont Kemény «Még néhány szó» című válaszolt. Irt Kemény akkoriban egy másik röpiratot is «Helyzetünk és jövőnk» címmel, aztán számos történelmi, államtudományi értekezést, egy nagyobb művet Nagy-Enyed 1849-diki veszedelméről s az akadémia 1863-ban tagjai sorába választotta. Ugyanez évben kezdett a politikai téren is szerepelni. Midőn Schmerling erdélyi országgyűlést csinált, báró Kemény Gábor egyike volt az unióhoz ragaszkodó hazafias követeknek s őt bízták meg a tiltakozó felirat megírásával. Követ volt az erdélyi utolsó, 1865-diki országgyűlésen s hathatósan közremunkált az unió helyreállításán, ennek megtörténtével pedig Gyulafehérvár képviselője lett a pesti országgyűlésen. Azóta folyton tagja volt a képviselőháznak, utóbb a budapesti-ferencvárosi, tavaly óta pedig a kézdí-vásárhelyi kerületből. A Deák-párt tagja volt, vezérfehérja az erdélyrészi képviselőknek s a kiegyezés idején, valamint az erre következő időben szorgalmasan vett részt a ház és a delegáció munkásságában. Irt ez időben számos vezércikket, kiadott röpiratot, 1872-ben «Korunk» című lapot indított s ezek mellett

kiváló gondot fordított az erdélyi ref. egyház-kerület ügyeire is, a kerület főgondnokává választatván. A Lónyay-kabinet bukása után tagja volt a lemondott miniszterrel tartó ugynevezett vacsora pártnak, a fuzió alkalmával pedig belügyi államtitkár lett, miután mint az erdélyi viszonyok kitűnő ismerőjének, már előbb is nem csekély része volt abban, hogy a választási törvény alkotásánál a Királyhágtól részekben a magyarság érdekei megóvottak.

Életének legtevékenyebb s a közügyre leghatásosabb időszaka 1878-ban kezdődik, a midőn a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi ügyek elére állították.

Báró Kemény Gábor nem tartozott azon «nagy szabású» államférfiak sorába, kik fölkarolnak egy-egy mentő eszmét s ettől az egytől, mint valami csodaterápiát szakácsmítől várják minden politikai, társadalmi és gazdasági bajok orvoslását. Nagyon jól tudta ő, hogy ilyen varázsszerű csodasétek a való életben nincsenek, s hogy a nemzeti élet fáját is nagy számú apró gyökerek táplálják s azoknak zavartalan, ép és egészséges működése teszi a fát életerőssé, virágzóvá, gyümölcsöt hozóvá. Különösen a gazdasági élet téren, melynek gondozása most reá bízott, volt

Ellinger Ede fényképe után.

BÁRÓ KEMÉNY GÁBOR.

meggyőződve ennek igazságáról s a magyar kormánytól addig alig tapasztalt buzgalommal fektet neki a gazdasági élet egyes tényezőinek tanulmányozásába, s a földmívelés, ipar és kereskedelem speciális érdekeinek ápolásába, hogy azoknak aránylagos fejlesztésével s hatásuknak összehangzatos szervezésével teremtse meg a közgazdasági boldogulásnak egyenkint talán aprólékosnak tetsző, de összehatásban óriási erőt képviselő alapjait, melyeknek kezdeteit fölálalta a nemzet eddigi életviszonyaiban.

Azért volt a báró Kemény Gábor közgazdasági miniszterkedése a tárcza természetének megfelelő speciális részletek gondozására kiterjedő, melyeknél a kívánt hatás csak utóbb válhatott érezhetővé.

Azon négy esztendő alatt, hogy a közgazdasági tárczát viselte (1878—1882); költöttek meg a kereskedelmi és vámszerződésnek Német- és Olaszországgal, ő alatta olvasztattak a közös vámterületekbe Bosznia, Herzegovina, Isztria és Dalmácia; ő alatta alkotott meg a tengeri hajók lajstromozásáról szóló törvényt s az erdészeti kódex, mely Európában mintatörvénynek van elismervé; az ő minisztersége alatt cikkeztek be az általános posta-egyleti szerződést s a nemzetközi phylloxera-egyezményeket. A borsászati kormánybiztosság, a phylloxera-biztosság,

a keleti marhavész elleni intézkedések, az Európában páratlan kőbányai sertesvesztégtintézet, az erdélyi bonyolult birtokviszonyok rendezése, a mezőgazdaságunkra oly nagy fontosságu időjelző állomások fölállítását, az osztrák kormány ellenzése miatt csak nagy nehézségek legyőzése után sikerült áruforgalmi statisztika életbeletétele, a hazai iparnak nyújtott állami kedvezményekről szóló törvény, a tengeri forgalmunkat elősegítő számos intézkedés, a földmívelés iskolák fölállítása; — speciálisan az iparügyek téren az ipar-oktatási és házi ipari biztosság fölállítása, melynek feladata a házi ipari tanműhelyek rendszeresítése s a házi ipar okosabb szervezése volt, — mindezek meg számtalan más üdvös alkotás teszik Kemény Gábor közgazdasági miniszterségének időszakát a nemzet gazdasági életében a legmozgalmasabbak egyikévé.

Itt azonban csak az általa kezdeményezett és ugyancsak általa be is fejezett alkotások nevezeteseiből említi ki. Az igazság azonban megköveteli, hogy két nevezetes alkotás életbe-hívását is az ő érdemének rójuk föl, noha azok befejezése már más kezeknek jutott. Ilyen volt az ipartörvény revíziója s az 1885-iki országos kiállítás előkészítése. S hogy az ipari élet szervezésében nagyobb elevenség lőn tapasztalható, az is egyenesen az ő érdeme, ki szívesen nyújtott alkalmat a szakembereknek véleményök nyilvánítására s a fontosabb kérdésekben többször ő maga hitt egybe szakértekeket, melyek között legnevezetesebbek a kamarai en-quêtes s az ipartörvény módosítása tárgyában egybe hívott nagyobb szabású szakértekezlet valának.

Általában miniszteri hatáskörén túl is örömet foglalkozott a szakmájába vágó ügyekkel. Buzgó pártfogója volt az országban rendezett kiállításoknak, melyek közül a székesfehérvári 1879-ben személyesen nyitotta meg; védnöke volt az 1881. évi felsőmagyarországi vászonkiállításnak s általában nagy sulyt fektetett arra, hogy a kiállítások tanulságai szakjelentésekben földolgoztassanak s lehetőleg közkinccsé váljanak.

A közgazdasági tárcza vezetésében kifejtett sok oldala s minden irányban hasznos munkálkodása még az ellenzék elismerését is megszerezte számára a parlamentben, ő felsége pedig indítva érzé magát, hogy 1881-ben a vaskorona-renddel, 1882-ben pedig valóságos belső titkos tanácsosi czímmel és ranggal fejezze ki iránta érdemei méltánylását.

1882-ben letette a közgazdasági tárczát, mely ő nála igazán rátermett kezekben volt s Ordódy Pál halála után, inkább a körülményeknek engedve, mint jószántából, a közmunka- és közlekedésügyi tárcza vezetését vette át. Am ez új téren is magával hozta munkakedvét s nem kevesebb buzgalommal fogott hozzá új hatásköre ellátásához, számos jelet adván itt is szervező képességének s a kik figyelemmel kísérték azt az átalakulást, mely e tárczánál ő alatta szemmel látható lőn, elismeréssel adóznak e téren szerzett érdemeinek is. Különös gondozása tárgyává tette a vasutakat s a magyar államvasutak azon fejlődésének, mely ma a magyar kormányzatnak legfényesebb oldala, már ő vette meg alapjait s hogy a vasutak államosításához fűzött remények oly sikeres megvalósuláshoz jutottak s hogy a víziális vasuthálózat építése oly lendületet vőn, nagy részben szintén az ő érdeme.

Csak a viszonyok kényszerű hatásának engedve, midőn e fontos állásról eltávozott. A pénzügyi helyzet szomorú állapota, mely sehogy sem felelt meg azoknak az igényeknek, a melyeket ő tárczája sikeresen tovább vezetetésében betöltöttek ismert, s mely az e helyzettel való megalkuvást politikai kényszerűséggé tette, elkedvetleníté s ferencvárosi választóihoz intézett levelében nyílt kifejezést is adott azoknak az okoknak, melyek őt távozásra bírták. De mint a kézdí-vásárhelyi kerület képviselője továbbra is megmaradt a szabadelvi pártban, de már a parlamentben nem fejtett ki tevékenységet s ezen

tul csak a történeti társulat, melynek elnöke, az erdélyi egyházkerület, melynek főgondnoka s az erdélyi gazdasági egyesület között, melynek színterén elnöke volt, osztotta meg munkásságát. A miniszteri tárczáról való lemondása óta csak két nagyobb szabású beszédet tartott, egyiket az erdélyi gazdasági egyesületben, másikat választói előtt, s visszavonult életét élt gömörmegyei ajnácskői birtokán, melyet igazi mintagazdasággá rendezett be.

Az ép, erőteljesnek látszó szervezeti férfit az év tavaszán súlyos betegség látogatta meg, mely ellen Karlsbadban keresett enyhülést, a mit azonban meg nem talált. Szenvedésének e hó 24-ikén vetett véget a halál, mely fűdalmas meglepetést s azt az igaz részvétet keltette föl a legszelebb körökben, mely csak az igazi jeleseket kíséri sirjokba.

Temetése, melyről más helyen emlékezünk meg, nagy részvételt ment végbe Ajnácskón. Régi barátja, Szász Károly tartotta fölötté a halotti búcsuztatót, melynek átvesszűk a megboldogult jellemére vonatkozó szavait:

„Ötven éves benső barátság, az első gyermekkor érzéseiben gyökerezve, csatlóván hozzá — s életét ez ötven év alatt folyvást közelről szemlélvén, sokszor különböző tételeken együtt élve s munkálkodva, tanúja voltam egész életének. És itt koporsójának, fájdalomtól áthatva, de büszkén teszek róla vallást, hogy az élet minden viszonyaiban igazi embernek ismertem őt.

„Még gyermeki játéka is komolyak voltak; edzett test, ügyesség, csinosság s nyárias komolyság által tűnt ki játszó társai közül; gyermeki pajkosságból sem bántott senkit, tréfából sem hazudott soha. Mint ifjú, zsenge korában már komoly tudományokra adta magát, nem közönséges észtehetségekkel kitartó szorgalmat s kora érettséggel az ítéletben a tudni vágyás kutató szellemét párosítva, a tanuláshoz szorgalmat nem pusztán kötelességnek tekintve, s nemcsak iskolai becsüdvényből, hanem a tudomány iránti szeretetből és valódi szeretettel tanult.

„Kora érettségénél fogva hamarabb lett férfivá, mint legtöbbben, s míg mások csak életük nyarán mutathatnak érett gyümölcsöket, nála az élet tavasza is értelt már s egészen ifjú még a nemzeti irodalomban számottevő dolgozatokkal vonta magára a közfigyelmet, s víva ki a közismerést. A nemzeti lét s államéletünk kényes részét színterét ő nem színtelésre, hanem önképzésre és készületre használta fel, s mikor az elzár sorompók, a szabad küzdelem korlátai újra megnyíltak, ő teljes készülettel és teljes fegyverzetben lépett a küzdő térre s egyszerre — a nélkül, hogy a kitűnést mással, mint munkásságával kereste volna — előbb Erdély közéletének vezér-férfiai, majd a közös haza munkái között az első sorokban találta magát, megérve férfikorának még dele előtt, hogy ha kora és nemzete legjobbjait emlegették, az ő neve is ott volt azok között.

„És pedig bámulatos szorgalmánál és sokoldalú munkálkodásánál fogva: minden téren. Az irodalom és tudományos törekvésein, a gazdasági érdekek, az egyház és az iskola, a politika és a közélet, a közigazgatás különböző ágazatai — neki mindegyik saját választott szakmájának látszott, mindeniknél előkelő, mindenütt hasznos, némelyiknél vezéri állást foglalt el, s mint alkotó és rendező szellem tűnt ki. Egyháza élén, egyházkerülete elnöki székében, igazi buzgósággal, vallásos, — s tegyük hozzá: protestáns szellemben vezérkedett; a tudomány terén, a magyar akadémiában s a történeti társaságban, bár nem csak e szakban volt jártas, kitűnő állást töltött be sikerrel. A törvényhozásban szava, valahányszor felémelte, nyomatékos volt; s a kormányzatban, a korona tanácsában — bölcsesség és erély, tanulmány és tapasztalat, igazság és méltányosság voltak jellemvonásai.

„Van-e rá szükség, hogy a közélet emberének e jellemvonásait a belső s a magán emberével is ki-e-gészítsen? vagy a tudós, a törvényhozó, az állam- és kormányfői tiszteleire gerjesztő komoly alakjának szigorát az egyén melegebb színezésével enyhítesse? hogy a művészetek iránti meleg szeretetét, sőt azokban való jártasságát említsen, a mi alakja komolyságának szelid és enyhültebb színárnyalatot adott; s rajzoljam az embert — a maga belső mivoltában? A jó barát, a hű testvér, a szerető fiú — egyszerű czímek, a világ szemében sokkal kisebbek

azoknál, melyeket ő közpályáján nyert; de ő nem szégyelte, sőt emezek felé helyezte azokat. Barátaihoz mindig a régi jó barát volt, s nem a merev kegyelmes úr; testvéreikhez hivatala gondjai közt is megőrizte testvéri szíve egész melegségét, áldozni kész; s ha a közélet fáradságából pihenni az édes anyai kebelre borultott: boldognak érezte magát. A szülei házában csaknem polgári egyszerűségben s puritán szigorban nevelkedve, mindvégig polgári s puritán egyszerűség maradt jelleme: s anyját tisztelni és jószágos kezét megcsókolni — mint a korona tanácsosa is — fiú édes kötelességének tekintette.

A GÖRGÉNYI VADÁSZTÁRSASÁG.

Ha a vadászat nem járna olyan sok, bár test-edző fáradsággal és különösen, ha eredménye nem volna olyan sok különböző esélynek kitéve és a vadász-szerencse nem volna oly végtelenül szeszélyes és változékony: talán nem is nyújtana annyi élvezetet és nem képezne a legmagasabb állású és sokféleképen elfoglalt férfiaknak is mindig megújuló vágyát és szórakozását. Hogy éppen a medvevadászat az, melynek esélyei legkevesebb bizonyosak, magyarázza meg talán izgató veszélyességük mellett azt a nagy érdeklődést, melylyel e vadászat iránt éppen a legügyesebb és a legbiztosabb vadászok viselkednek.

Erdély kies Görgény-völgye néhány év óta e tekintetben világhíre vergődött s még Angolország trónörökös is, a ki Indiában oroszlanokra, tigrisekre és elefántokra vadászott, s a ki Oroszországnak nem egy nagy és rendkívül érdekes vadászatában vett részt, örömmel fogadta a trónörökös meghívását az idei görgényi-szt-imrei vadászatokra, úgy hogy éppen e meghívás folytán hosszabbította meg néhány héttel tartózkodását a monarchiában. Hiába tagadná az ember, trónörökösünknek kellemetlenül eshetett éppen az idei vadászat teljes eredménytelensége, midőn nemcsak az angol trónörökös, de azonkívül Ottó főherceg is a braganzai herceg is először voltak medvevadászatban. Ezen kis vadász-pech azonban távolról sem fogja Rudolf trónörökösét visszatartani attól, hogy a görgényi vadászatokat mindannyiszor újra és újra felkeresse, valahányszor kilátás van eredményes vadászatra. Sőt valószínű, hogy még az idén is felkeresi a görgényi havasokat, ha jobb hírek érkeznek és egyéb elfoglaltságai megengedik, hogy néhány napot a saját kedvtelésének is áldozhasson.

A walesi herceg, dacára a vadászat eredménytelenségének, annyira el volt ragadtatva a szép vidék látása és magának a vadászatnak berendezése által, hogy nem sajnálta eljöttét, bár medvének még a színt se látta. A kedélyes társaság gondoskodott is arról, hogy lehetőleg jól érezze magát és a vadászatot kívül maradt kevés szabad idejét a legjobb hangulattal töltsen.

A walesi hercegnek szokásai közé tartozik, hogy a merre járják, fényképi felvételeket szeret gyűjteni, melyek őt az eltöltött kellemes napokra emlékeztessék. Így történt, hogy az idén az egész görgényi vadásztársaság lefényképezte magát kedvéért s a fényképi felvételt egyik példánya után mutatjuk be most is a hegyi patak szélén terülő fenyves tisztáson elhelyezett társaságot, melyet különösen tagjainak előkelősége tesz érdekessé.

Ott látják a csoportoztat szélén gr. Károlyi Pista mellett Rudolf trónörökösét, kis sípkával fején, szájában papírszivarkával, rövid nadrágban és harisnyában, melyek között a térdhajlás szabadon marad, jobb kezével vadásztőrre támaszkodva. Továbbá a trónörökös anyai unokatestvéré, Dom Miguel braganzai herceget, a ki örnagy a Keckemetén állomásozó 7-ik huszárezredben. A csoportoztat közepén, ülőbotot s szivart tartva a kezében, a walesi herceget, úgy szintén Ottó és Frigyes főherceget (Rudolf trónörökös és a walesi herceg közölve) s a többi meghívott urakat, kikre nézve képünk aláírásai nyújtanak fölvilágosítást.

F. Gy.

A MÜRZSTEGI VADÁSZATOK.

A bécsi fényes, hivatalos ünnepek után a fiatal német császár még egy pár napot időzött monarchiák területén, ez alatt vadászatot rendeztek Stájerország havasai között, a hol Vilmos császár ez előtt, még mint egyszerű herceg, régi barátjával, Rudolf trónörökösével, nem egy kellemes panot töltött el. Neuberg közelében, hol a mere-

dek sziklák között még a zerge is otthont talált, gyakran jelennek meg fejedelmi vendégek a ritka vad üldözésre s utjabban Mürzsteg kis város szomszédságában, egy turisták által addig ritkán látogatott szép völgyben, egy fenyves erdő árnya alatt már állandó fejedelmi vadászlak is van; veres téglából izlésesen készült épület, melyben társalgóterem, ebédlő s néhány kis hálósoba van, előcsarnoka falai tele vannak az itt lelt állatok kitömött fejével, s kiakasztott agancsaival, e mellett havasi botok állanak a sarkokban, emléket adva a látogatónak, hogy még a vadásznak is támogatásra van szüksége a meredek uton. Messze benn a sziklák között, a hová csak gyakorlott gyalogló juthat el, még van egy másik, sokkal egyszerűbb vadászlak is, mely az esetleg kitörő vihar ellen nyújt menedéket. Ennek a havasi kunyhóhoz hasonló épületnek egyszerű asztalán van egy látogató könyv, benne a királyné következő sorai: »Erzsébet 1883. szept. 16-án. Hegyek közt van a szabadság.«

Mürzstegben most októberben, a vadászatot ott volt a mi uralkodónk és a német császár kíséretében még a szász király, Lipót bajor herceg, Ferdinánd toszkanai nagyherceg, s számos előkelő főúr, kik mind napokat töltöttek el itt a rengeteg között.

A WALESI HERCEG ROMÁNIÁBAN.

Az angol trónörökös Magyarországon időzése alkalmával egy kis kitérővel a görgényi vadászatok előtt Romániát is meglátogatta, hova okt. 4 én utazott el, csaknem ugyanazon napon, a midőn nővérének első szülött fia, Vilmos császár Bécsbe érkezett, a mint hogy a két utazás idejének összeesését az udvari és hírlapi pletyka jól felhasználta a német és angol uralkodó családok feszült helyzetének magyarázására.

A walesi herceg rövid időt töltött az új királyság fővárosában, megtekintve annak nevezetességeit s azután a királylával együtt felutazott Sínjába, a román királyi párnak olvasóinak előtt jól ismert nyári mulató kastélyába, hol a költő-királyné, Carmen Sylva, többek közt azzal tűntette ki nevezetes vendégét, hogy a király színpadán Shakespeare műveiből 14 tableau-t állított össze saját tervezete szerint, melyek közül az első 13 mindegyike egy-egy betűt jelentett s együtt a herceg nevét angolul: »Prince of Wales«: a 14-ik allegorikus kép magát az élő herceget mutatta be.

Képeink a herceg bukaresti tartózkodása idejéből tüntetnek föl egyes részleteket. Alig hogy a román király haza kísérte kiváló vendégét a felbuzgózott utcákon át palotájába s az angol herceg itt néhány küldöttséget fogadott, körutat tettek együtt a város szebb épületeinek megtekintése végett. Ezek közé tartozik a román nemzeti színház is, melyet éppen a fejedelmi vendégek odaérkezésekor készült fénykép után mutathatunk be. A legkiválóbb látvány volt azonban a cisnagui parkban éppen most készített vízművek megnyitása, melyet a walesi herceg megérkezésének idejére halasztottak. Ezek a vízművek a st.-cloudi híres szőlőültetést és zuhatagok mintájára készültek. A fejedelmi vendégek odaérkezésekor eresztették be először a vizet s a város polgármestere az új forrás vizéből egy-egy pohárral vitt hódolatul a vendégeknek. Képünk egy részében látható az új forrás felszentelése is a bukaresti érsek által, kit a keleti egyház szertartása szerint egész sereg papi egyén körülvé.

A NÉMET CSÁSZÁR RÓMÁBAN.

Sok apróságot beszélnek el utólag a lapok a német császár római időzéséről, s a rendkívül szíves fogadtatásról, melyben ott részesült. Valóban pártkülönbség nélkül adott az olasz nemzet kifejezést a harmas szövetség iránti rendíthetetlen ragaszkodásának, a minnek jellemző tenye, hogy még a pápaság legelfogultabb hívei, a Torloniak, Borghesek is kitüntették palotájukra a német és olasz lobogót. Ágyulóvadász adta hírül okt. 11-én délután 4 óra 10 perczkor a császári vonat megérkezését, mely koszorúkkal és zászlókkal elhalmozva rohogott be a pályaudvarra: a zenekar rázendítette a »Heil dir im Siegerkranz«-ot s a két uralkodó a nép felhangzó örömrivalgása közepette csökölt meg egymást. Az ezután következő ünnepélyességek közt megragadó képet nyújtott a Piazza di Termini-val való átvonulás. Szászherznyi közönség csatlakozott a fényes kocsihoz, mely a fejedelmi személyiségeket szállította, az ablakok telve voltak kíváncsi nézőkkel, ép úgy a háztetők is, s minden helyet, honnan a bevonulást látni lehetett, mesés árákon becsúfolták áruba. Vilmos császár látszólagos egykedvűséggel emelgette kezét kal-

pajához, de derült kék szemeiből látni lehetett, hogy a fogadtatás e lelkes módja nem kellemtelenül érintette.

A Quirinálban a császárt az olasz királyné fogadta s az etikettszerű bemutatások után a császár az erkélyre lépett ki, hogy végigtekintsen az ünnepileg díszített téren, melyen ember ember hátán szorongott. Az összegyűlt néptömeg zajos éljenzésbe tört ki, kendőket s apró lobogókat lengetett a német és olasz színekben, s a császárnak háromszor kellett megjelennie az erkélyen, mielőtt az éljenzés lecsillapult volna. Utoljára karjait ölelte tárta ki a császár, mintha magához akarta volna ölelni azt a népet, mely tíz év előtt ugyanazon az erkélyen üdvözölte atyját, Frigyes trónörökösét, a mint karjában tartotta az akkor még kisdé napolyi herceget.

Képeink közül egyik a császárnak a Quirinálba való megérkezését mutatja. A palota lépcsőjénél Gianotti szertartásmester üdvözölte Vilmos császárt és vezette fel a svájci terembe, hol Margit királyné, Letitia, Izabella és Erzsébet hercegnők várták vendégeket. Azután az egész társaság az azur-terembe ment át, hol az udvarhölgyek bemutatása ment végbe, végre pedig a bálterembe, hol az Annonziata rend lovagjait, a fő állami és udvari méltóságokat s a kamara és senátus elnökeit mutatták be a császárnak. A másik kép Vilmos császárt a Quirinál erkélyén tünteti föl, a mint a nép üdvözlésére megjelenik.

KRIESCH JÁNOS.

(1834—1888.)

Kriesch bácsi megszűnt élni. Hazai tudományos világunk, az ő böles vezetése alatt nevelkedett s szárnyai alól apostolokként elszéledt tanítványi raj, mely az iskolákban hirdeti az élők világát, soktagu baráti kör és jó ismerős, mélyen megrendült lélekkel fájjalja a közszertetben álló tanár elhunytát, ki-ben hazánk ritka jellemvonásokkal megáldott egyik buzgó tanárát, hazánkban a rendszeres természetrajzi irodalom egyik megalapítóját, az állattan jeles és fáradságtalan buvárát, a hazai méhészet megalapítóját és szervezőjét veszítette el.

Kriesch János, a kir. József-műgyétem veterán tanára, ki csendben elvonulva dolgozott lakályos otthonában s tüzhelyet épített a zoológiának, négy évvel ezelőtt ulti meg tanári működésének 25 éves jubileumát. Közéletünk jeles férfiai, deputációk egymásnak adták át a ház kilincsét s örömtelt arczczal fejezték ki a derék tudósak szerencse-kívánataikat. Ő, a ki sohasem kereste a reklámot, a dicsőséget, a ki ezek előtt mindig szerényen félrevonult, ekkor általános szóbeszéd tárgyát képezte ország-szerte. És most ennek az otthonnak zavartalan csendjét, a családi élet páratlan összhangját, annak a nap-utczai kis háznak idilli magányát a legnagyobb gyász és fájdalom lepte meg. Ez ugyanazok, kik négy évvel annak előtt viruló kedélyvel siettek örömeztütniük tolmácsai lenni, — most némán, lehagolt kedélylyel s könnytel szemekkel álltak körül a drága halott ravatalt.

Ezer és ezer ifjú hangoztatja széles ez országban a szomorú s fájdalommal telt szavakat: »őreg urunk megszűnt élni!« Ők érzik leginkább a fájdalmat, kik valódi szeretettel, legnagyobb tisztelettel és odaadással csüngtek rajta, kiket nevelt, kiket emelt. Joggal siratja a kir. József-műgyétem tanári testülete a boldogultban szeretett kartársát s még nagyobb joggal siratja benne az ifjuság mindenkor jóakaró tanácsadóját. A tudomány e ritka szerény harczoza, a kitűnő tanár és jó barát niesen többé.

Sohasem kereste a zajos dicsőséget, korunk ki-tüntetések után vágó áramlatához ő nem csatlakozott. Igazán találok s kitűnően jellemez Dr. Ilosvay Lajos tanár búcsuztatójában, hogy a hangyaktól és méhektől tanulta a szorgalmat, a halak-tól a zajtalanságot. Szerényen, elvonulva, lankadlan munka között töltötte egész életét.

Idegen földön ringott bölesje, de már zsenge ifjúságában került Magyarországra s azt szolgálatára önfeláldozással, utolsó lehelletéig. Alsó-Ausztriának Reinthall helységében született 1834

márcz. 29-én. Atyja állatorvos volt, ki hét gyermeke között a természet iránt leginkább fogékony kis János lelkében az érdeklődést fejlesztette — növelte. Atyjának mostoha anyagi viszonyai következtében a törekvő természeti gyermek ifjú a legnagyobb életküzdelem és sok nélkülözések közt ugyan, de mindazonáltal sikeres eredményre vezetve iskoláit cseh és lengyel földön, s egyetemi tanulmányait Bécsben. 1859-ben nyerte a tanácsai oklevelet s nem törődve a nélkülözésekkel, most sem nézett állás után, de kiment Giessenbe a híres Leuckart mellé, hol tudományssomját csillapította. A mint a híres tudós oldalán szövetetani és bonczetani tanulmányait elvégezte, sietve Ungvárra jött, hol a főgymnásiumnál tanári alkalmazást nyert. Hogy minő szakértelemmel működött itt, tanuskodnak róla ez iskola gyűjteményei, melyek jelenleg is a leg-szebbek közé tartoznak. 1861-ben a budai főgymnásiumhoz helyeztetett át s ezen időre esik irodalmi működésének legnagyobb része. Középiskoláink rendszeres természetrajzi tankönyvek híján voltak, ő érezte ezt és segíteni kívánt e hiányon. 1864-ben megjelent Állattana, 1865-ben a Növénytan s 1866-ban az Ásványtan; három év alatt megteremté a »Természetrajz vezér-fonala« című tankönyvet. 1868-ban kiadta a

külföldi aquariumokról, a mesterséges haltenyészésről, a koresepződés törvényeiről, a protisták országáról, a szivacsok természetrajzáról, az állatok szaporodásáról, a parthenogenesissről (szüz-nemzés), a korálókról, az alvó halakról, a phylloxera vastatrixről s az általa okozott szőlőbeteg-ségekről, a fenyőtűk sárgaságáról, a Kárpátokban pusztulófelben levő állatfajokról, Magyarországi halfaunájáról stb. írt dolgozatát.

Az ő alkotása a magyar országos méhészeti egyesület, melynek mindvégig igazgató-elnöke s a »Méhészeti Lapok« szerkesztője volt. Sokat írt, sokat dolgozott ezen ügy érdekében, míg meggyőzte a gazdalközönséget arról, hogy a méhészetben kiaknázhatatlan kincses bányá rejlik. Az általa rendezett méhészeti kiállítások nagy figyelmet keltettek ország-szerte, meggyőzték a gazdalközönséget, hogy a méhekkel való vesződés nem kárba vészett munka, s hogy a fáradság bőségesen meghozza jutalmát.

A földmívelési miniszterium megbízásából megírta az »Okszerű méhészet« kézi könyvét. Több külföldi méhészeti kongresszuson ő képviselte hazánk méhészetét, s legutóbb szept. elején Kremsben járt ugyancsak a méhészet érdekében, s onnan hozta a halál csíráját, mely őt oly hamar elszóltatta közülünk.

A hazai halászat iránt is nagyon érdeklődött s a felső-magyarországi halászi egyesület is az ő befolyása alatt alakult. Egy ideig ezen egyesület szak-közönlönye is szerkesztette, később, hogy minél odaadóbban dolgozhasson az ő kedvenc méhei érdekében, visszalépett a »Halászi Lapok« szerkesztésétől. 1885-ben, miután az országos halászi egyesület létesült, ezen egyesület közgyűlésének bizalmából ügyvezető elnökül választották s ismét átvette a szakközönlöny szerkesztését, melyet haláláig szerkesztett is.

A királyi József műgyétemen kilencz even át volt az egyetemes szakosztály dékánja s két éven át e főiskola rektora. Találalon jellemezte őt Lasz Samu egykori tanítványa: »Szerény volt a mi kedves tanárunk mindig, nagyon szerény. Még csak a »nagyaságos« megszólítást sem fogadta el tőlünk. Büntetést fizetett mindenki, a ki e szót ajkára vette s legott tiz krajczárt kellett a közös pénztárba csusztatnia, hogy megszaporodjék ezzel is a tudományos exkurziókra szánt summa. S meg is szaporodott szépen, mert busásan megtöltötte ő azt a sajátjából is. És elmentünk az Adria partjára, jártunk Fiumében és Triestben. Gözhajóink végig szeltek a tenger hullámain és lebecsajította a nagy tengeri hálót és a triangoliumot, kiemeltek a mérhetetlen mélységből az óceán állatait. S mikor esténként a fiatal sereg lenyugodott, a derék tanár az éj órájában végig járt lábujjhegyen a vasútyak mellett, leste, nézte, vajjon nem csuszott-e le valakiről a takaró?«

Szeptember elején betegedett meg s azóta állapota mindig súlyosabbá vált, migsem október 21-én megváltoztatta kinszenvedéseitől a halál. A kir. József-műgyétemen és a tudom. akadémián csakhamar ott lengett a gyászlobogó, hirdetőn Krisch János halálát. Szeretett kartársai, hálás tanítványai, jó ismerősei egymásután zárandokoltak a ravatalhoz, melyen az istenben boldogult pihent. Temetése október 23-án délután ment végbe. A műgyétem polgársága gyászlobogó alatt vonult ki a naputezai gyászházhoz, melynek környékét a nagy közönség egészen el-lepte. A ravatalt a koszorú egész özőne borította. A gyászszertartás után diszes halotti kocsi helyezett a koporsót, mely előtt a koszorúkkal megrakott kocsi és a műgyétemi ifjuság, gyászlobogója alatt, haladt. A koporsót mindkét oldalán száz műgyétemi polgár kísérte lobogó fátylakkal, — s utána következett a gyászoló közönséggel telt kocsiakn hosszú sora. A vizivárosi temetőben először dr. Ilosvay Lajos műgyétemi dékán tartott megható beszédet a tanári kar nevében. Szavai hű tolmácsai voltak a fájdalomnak, melylyel tanártársai az elhunytat gyászolják. Utána dr. Lendl Adolf remegő hangon búcsuzott el a drága halottól hálás tanítványai nevében. Majd Bácsay Gyula műgyétemi hallgató az ifjuság fájdalmát tolmácsolta a szeretett tanár sirjánál. Végül az orsz. méhészeti

KRIESCH JÁNOS.

egyesület nevében Tanos Pál főtitkár bucsuzott el az egyesület volt igazgatójától.

FIRBÁS NÁNDOR.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Deák Ferencz beszédeinek. Könyvi Manó által szerkesztett s becses fölvilágosító adatokkal ellátott gyűjteményéből most jelent meg a Franklin-Társulat kiadásában az 1861—66-iki korszakot felölelő harmadik kötet. A nevezetes munkáról tüzetes ismeretést kezdünk lapunk mai számában. Itt csak annyit kívánunk megjegyezni, hogy az előbbieik alakjában megjelent e harmadik kötet 666 lapra terjed s ki-merítő regiszterrel van ellátva. Ára 3 ft 60 kr.

A **Magyar Történelmi Életrajzok**, e Szilágyi Sándor szerkesztése alatt megjelenő füzetes vállalatból, mely rövid idő alatt oly közkeveltségre tett szert, a IV. évfolyam 4-dik füzete jelent most meg. *Angyal* Dávid tanulmánya Thököly Imréről folytatódik benne és ér véget. Ez a rész Thökölyt már politikai és hadvezéri szereplése teljében mutatja be, a mint a fölkelés élén áll. A vonzóan előadott korrajzot több kiváló érdekű kép is világosítja, részint Dörre Tivadarnak a helyszínen tett felvételei, részint igen érdekes egykoru olajfestmények reprodukciói a kuruczvilág mozzanataiból. — Ugyane füzetben veszi kezdetét Trencsenyi Csák Máté életrajza *Por* Antal tollából, s már az eddigi részletekből is gondos forrásmunkának ígérkezik. A Történelmi Életrajzok jelen IV. évfolyamának 5-ik és utolsó füzete novemberben jelen meg s ebben Csák Máté életrajza be lesz fejezve. Az egész évfolyam 8 füzettel rendelhető meg Mehner Vilmos kiadó-hivatalában (Budapest, Papnövelde-utca 8.). A történelmi társulat tagjai 5 füzettel kapják a Franklin-Társulattól.

Erdélyi országgyűlési emlékek. (Monumenta comitatus regni Transylvaniae.) E nagy fontosságú kiadványt, a melyet *Szilágyi* Sándor szerkeszt s lát el történelmi bevezetésekkel, ez uttal már 13-dik kötete hagyta el a sajtót, számtalan okiratot tartalmazva, a melyek az erdélyi eseményeknek 1661—1664 közti éveire vetnek nem közönséges világot.

Itt találjuk — hogy csak a fontosabbakat említjük — az 1662-iki segessvári részleges, az ugyanaz évi görögny-szentimrei egyetemes országgyűlés, a százszéki egyetemes gyűlés, az 1664-iki gyulafehérvári országgyűlés, stb. végzéseit; a törvények és okiratok közt Kemény János manifestumait s Apafy Mihálytól számos oklevelet. Szilágyi Sándor történelmi bevezetésében ama kor hí rajzát adja, a mennyiben azt az egykoru adatok támogatják. — Az 587 lapra terjedő vaszkó kötet a m. tud. Akadémia kiadásában jelent meg. Ára ?

Magyarország pénzügye I. Ferdinánd uralkodása alatt. *Acadéi* Ignác e legújabb műve, melyből az akadémiában részleteket is mutatott be, a magyar államháztartás ama korát fejtegeti, a melyben a darabokra szaggatott Magyarország három uralkodónak is hódolt. Bő adatokkal igyekszik megvilágítani a magyar kincstár állapotát vagy negyven év alatt, a melyet évről-évre figyelemmel kísér. Az adóügy viszonyait a nemzeti vagyonhoz, a rendi társadalom minden rétegéhez egyaránt felőleli s kutatja, hogy a honmentő intézkedések mennyire függöttek össze a nép vagyonsodásával vagy elszegényedésével. Ha figyelemmel olvassuk végig e művet: belátjuk, hogy mily szerények voltak az anyagi és pénzügyi segélyösszegek, a melyekkel hazánk ama szomorúan válságos korában rendelkezett. A kétségtelen hitelességi számadatokból csak annyit vett be a szerző művébe, a mennyi az egyes kérdések megvilágításához okvetetlen szükséges volt. — Az érdekes művet, a m. t. Akadémia történelmi bizottsága adta ki s ára 1 ft 70 kr.

III. Rákóczy György felelete az „Innocentia Transylvanicae”-ra. A fejedelem megbízásából írta dr. Basire László. A durhami káptalan levéltárából közli Kropf Lajos. Ez érdekes okirat külön lenyomat a *Történelmi társ* legújabb füzetéből.

A **Pallas-könyvtár** kiadványai közül egyszerre két kötetet veszünk az alkalommal, melyek közül egyik a mindig érdekesítő elbeszélő *Wilkie* Collins *„Molnár leánya”* című kisebb regényét s egy olasz beszélt Misotitól: Marco-t tartalmazza, a másik pedig *Beniczky Bajza Lenke* eredeti új regényét: a *„Gyöngysort”*. Marcoban az olasz brigantaggio mult évtizedi viszonyainak páratlan festője ír le egy

érdekfeszítő történetet, míg Beniczky Bajza Lenke regénye avatott kézzel bonyolított itt is, mint mindig, s a társadalom felsőbb körei, melyeket jellemez, hű képen domborodnak ki keze alatt. Ára egy-egy kötetnek 50—50 kr.

„Ö.” regény. Singer és Wolfner *„Egyetemes Regénytára”* legújabb *Rider Haggard*, az ujonnan feltárt angol regényíró *„O.”* című regényét közli két kötetben. A regényt a *„Vasárnapi Ujság”* melléklapja, a *„Világkrónika”* annak idején képekkel közölte volt. A jelenlegi fordítás Csepreghiné Rákosi Ida tollából ered. A magyar olvasó előtt bizonyára új lesz az a fantasztikus keret, melybe az angol regényíró nagy leleménnyel kigondolt meséjét helyezi s megkapó az a bölcselmi hang, mely az egészen átvonul, a nélkül, hogy életteljes előadásból valamit veszítene. A testi halhatatlanság nagy problémája s a szerelem minden időket legyőző mindenhatósága van itt esetelve egy kétezer éves egyiptomi mágusnál alakjában, mely központ körül a kalandok s az arkhéológiai és történelmi hypothézisek egész serege csoportosul. A két kötet ára 1 ft.

Holub afrikai utelírása. *„Von der Capstadt ins Land der Maschukulumbé.”* E cím alatt adja ki dr. Holub Emil, a híres afrikai utazó, Dél-Afrikában 1882—1887-ig tett útjai leírását, mely 30—35, egyenként 30 kros füzetben fog számos illusztrációval megjelenni Bécsben, Hölder Alfred kiadásában. Holub e műben nem csak tanulságos földrajzi, természetudományi és kulturtörténelmi művet szándékozik nyújtani, de egyszersmind érdekes olvasmányt is érdekesítő kalandjairól. A beküldött próbafüzet illusztrációiban is gazdag és művészi szempontból is elismeréseméltó kiállításról győző meg. A műnek különben nem sokára jogosított magyar fordítása is meg fog jelenni *Ráth* Mór kiadásában.

Értekezések. Zsilinszky Mihálynak *„Az 1708-iki pozsonyi országgyűlés történetéhez”* című műve, melyet a tavasszal mutatott be az akadémiában, 90 lapnyi terjedelmű füzetben jelent meg s ára 60 kr. *„A környezet hatása a hőmérőkre”* címmel Hegyfokj Kabos tudosíró lelkész 37 lapra terjedő értekezését veszszük, mely ugyan szakembereknek van szánva, de laikusok is élvezettel olvashatják ép úgy, mint Hel e. Agostnak *„A XIX. század physikai kutatásának mozgató eszméiről”* című művét, melynek ára 20 kr. — Mind a három értekezést a m. tud. Akadémia adta ki.

Előfizetési felhívások. Több új verskötet megjelenését hirdetik fiatal poétáink, a kik közül *Balog István* neve lapunk olvasói előtt sem ismeretlen, s kinek ezelőtt már négy évvel megjelent egy kötet költeménye, melyet akkor sajtó s közönség egyaránt kedvezően fogadtak. E siker bátorítja fel, hogy azóta felszaporodott újabb műveit újra összeszedje egy kötetbe *„Ujabb költemények”* cím alatt. E kötet nemcsak apróbb műveit fogja tartalmazni, hanem a *Kínész* című 6 énekből álló elbeszélést is, melyet a bírálók az akadémia Nádasy-pályázatán méltánnyalással említtettek. Az újabb kötet 12—13 ívre fog terjedni s előfizetési ára 1 ft 50 kr. (kötött: 2 ft 50 kr.), a melyet lakására (Budapest, Zerge-utca 23. sz.) kér küldetui nov. 15-ikéig. A mű ez év december havában fog megjelenni, a karácsonyi ünnepek előtt. — *Méry* Károly műfordításaira hirdet előfizetést, a melyek 15 ívre terjedő kötetben újra jelennek meg. Az előfizetési pénzek (fűzött példányra 1 ft 50 kr. kötöttre 2 ft 50 kr.) nov. végéig a szerző lakására (Budapest, Nagy-dióf-utca 30. sz.) küldendők. A *„Szóke Dunapartól”* című költeménykötetre hirdet előfizetést 1 füzettel *Dura* Máté; a pénz Hornyánszky Viktor akadémiai könyvkereskedőhöz küldendő.

Az operaszínház legközelebbi újdonsága Bizet, a korán elhunyt nagy tehetségű francia zeneszerző *„Gyöngyhalászkok”* című három felvonásos operája volt. Szövegét írták Cormon és Carré, fordította Ábrányi Emil. Csütörtökön került először színpadra és ha hatása nem is érte fel genialis szerzője hatványának, a *„Carmen”*-nek zajos sikerét, de határozott jó fogadtatásban részesült.

A *„Gyöngyhalászkok”* cselekvényének színhelye Ceylon sziget, hol a halászkok néphite egy szűz (Leila) dalával üzeni el a tenger roz szellemeit, melyek a halászatnak útját állják. De a halászkok egyike, Nadir, hangjáról ráismer a fityolyozott szűzben kedvesre, s viszont látják egymást, dacára annak, hogy a szelleműző szűznek tisztának kell maradnia. Ezért aztán a gyöngyhalászkok vezére, Zurga, ki maga is lánkol Leilára, mindkettőt megégetésre ítéli, de csak színél, mert mikor a nép az ítélethez már összegyűlvén van, maga felgyújtja a telepet s a támadt zavarban székre bírja a szerelmes párt. A visszatérő nép aztán Zurgán áll boszút. Az opera

túlnyomólag lyrai részletekre ad sok alkalmat, s ezeket a szerző sok melegséggel és költőiséggel használta ki. Drámaiságot keveset bírt kifejtetni. Broullé énekelte nagy hatással Nadir szerepét, Bignio pedig Zurgát. Leila Maleczkynek kezében volt s derekasan meg is felelt neki. A nézőtér azonban nem egészen telt meg.

Ujházy az operaszínházban. Régóta hiányát érezték a m. kir. operaszínháznál egy művészi tekintélynek, a ki az énekeseknek és énekesnőknek utmutatást adhatna a játékra néve. E hiányon segiteni óhajtván, *Ujházy* Edét, a nemzeti színház jeles művészt hívták meg a m. kir. operaházhoz játkmesternek. Ujházy már legközelebb megkezdí működését az operaházban is.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tudományos akadémia első osztálya okt. 22-én tartott álést Hunfalvy Pál elnökele alatt.

Simonyi Zsigmond a kombináló szóalkotásról írt értekezését olvasta fel. Kimutatta ebben, hogy bizonyos szópárok az eszmétársulás útján vannak egymásra hatással, úgy hogy egymástól átvesznek némely hangokat sőt szóttagokat is. Például *„bekenyerit”* helyett, a *„bekanyarít”*, *„példájára”*, továbbá *„törtörteti magát”*, *„törteti”* helyett, a *„tartoztatja”* mintájára. Kétszáznál több oly kifejezést állított össze, melyek alapján kimondja a felolvasó, hogy szóelegyítés nem kivételes jelenség, de az analogia törvényén alapul. Utána *Ponori Theureux* Emil mutatta be dr. *Némethy Géza* értekezését *„Euhemeria religuiae”* címen. Az értekező a Kr. e. 3-ik században élt Euhemeros görög rationalista *„Szent Történet”* című művének töredékeit ismerette, melyek elsőik alapították meg a mythológiai magyarázat azon módját, hogy az istenek tulajdonképen az őskor királyai és hősei voltak. Mindkét értekezést tetszéssel fogadták.

Ugyanez évben terjesztette elé az akadémia e czélra kiküldött hattagu bizottsága azoknak a feliratoknak tervét, melyekre nézve a Deák-szobor országos bizottsága intézett kérdést az akadémiához. A tervezet megállapítására kiküldött bizottság Zichy Antal, Szász Károly, Beöthy Zolt, P. Thewrewk Emil, Arany László és Lehr Albert tagokból állott, kik a következő indítványt terjesztettek elé.

A bejáratú ajtó feletti keskeny kőlapra csupán e szavak véssenek be: *„Deák Ferencznek”*. A mausoleum három oldalán kívül tokban márványvagy ércztáblák illeszkessenek be a falba s azok elsőjére balról a Deák érdemeit megörökítő 1876. III. t. cz. középoldala Vörösmarty látnoki szellemmel írt *„Alkudál”* kezdetű költeménye:

„Alkudál s mondat: Nem kell, a mit ti szerettek, Vagy nem kell úgy, mint élni, szeretni szokás. Munkabíró lelket kívánok, félni tudatlant, S félni merőt: a mint a haza jobb úgye hi; És emberszerető szívet, ha vad indulatokkal És ál eszmékkel küzdeni sikra kelek; Tűrni viszályt és pártbaragot s ha kerülni lehetlen, Régi barától is tűrni a néma döfést, S a mit kezdettem fiatalok lelkesedéssel, Arról hálaimat mondani végnapom. Mindezekért a díj, a melyet előzni reményem: Vajha kiesiny legyek a nagy haza hősei közt.

Vörösmarty Mihály.

Végül a harmadik oldalára Deák híres feliratainak vagy nagyobb beszédeinek legjellemzőbb s gondosan kismemelendő mondatai, a sorok megfelelő irány szerint, véssenek be vagy erősíttessenek meg domború arany betűkkel. Az ülése folyamán érdekes vita merült fel az indítvány felett, melynek során Gyulai Pál kiemelte, hogy kerülni kell Deák emléke feliratainak a bőbeszédűséget, mert nem egyezik meg férfui nagyságával annak hosszú magyarázása, hogy ki s mi volt ő. Az úgy a jövő héten kerül az összi-ülés elé.

A földrajzi társaság f. hó 25-én az akadémia kis termében Hunfalvy János egyetemi tanár elnökele alatt felolvasó ülést tartott.

Az első felolvasó *Erődy* Béla, a fumei főgimnázium igazgatója volt, ki jelen év július havában nagyobb utat tett a magyar-horvát határon. Beutazta az Ogulin, Una folyó, Velebit és Kapella hegység közötti vidéket. Sok oly helyen járt, melyek az európai utazók előtt még egészen ismeretlenek és lelkesedve szólt a vidék szépségeiről. A vidéken sok az ősegi történelmi nevezetességi vár-rom, melyeknek legnagyobb része IV. Béla korából való és a Frangepánoknak képezte birtokát. A regényes vidéknek épen ellentétét nyújtja a Velebit vidéke. Pusztá kőszirtok, melyek közt a nyomoru lakosság alig tud egy talpalatnyi földet munkálhatóvá tenni. E vidék is sürtn meg van rakva a Frangepánok váraival. Ilyen Bilaj vára és Perusic vára. Érdekes az a körülmény, hogy Perusic mostani lakói mindnyájan török eredetűek, kik azonban áttértek a keresztény vallásra. Ez igen ritka eset a mohamedánok közt. Bővebben emlékezett meg *Erődy* a *plivica* 13 tö szépségéről. E tavak különböző magasságban fekszenek s zuhatagok állt öntik vizeiket egymásra. E hely az egész vidék leg-

elragadóbb pontja, melyet nemrég Stefánia trónörökösé is meglátogatott. (Azon alkalommal *Erődy* Béla a *„Vasárnapi Ujság”*-ban is közölt ismertetést az érdekes vidékről utitársa, gróf Wickenburg István sikerült rajzaival.)

A tetszés-el fogadott felolvasás után ifj. Jankó János lépett a felolvasó asztalhoz s felolvasta *„Egyiptom északi partjain tett utazásáról”* szóló jelentését, melyet szintén tetszéssel fogadtak.

MI UJSÁG ?

Az Arany-szobor bizottsága okt. 25-iki ülésében döntött a pályázat kérdésében, 11 szavazattal kettő ellenében *Strobl* pályaművét fogadván el a kivitelre.

Az ülésen *Stoczek* József elnököl. *Pasteiner* Gyula, mint a bíráló bizottság jegyzője olvasta föl a jelentést, mely okát adja, hogy a bizottság mért ajánlja kivitelre a *Strobl* Alajos szobormintáját. A jelentés részletesen kiemeli a *Strobl* mintája előnyeit, s szá-

EGY NAPI VADÁSZAT EREDMÉNYE.

UDVARI VADÁSZAT MŰRZSTEGBEN.

A FEJEDELMÍ VENDÉGEK A BUKARESTI NEMZETI SZÍNHÁZ ELŐTT.

A WALESÍ HERCEG ROMÁNIÁBAN.

mos kifogást emel a Zala mintája ellen. Ezután következett a bizottsági tagoknak több-kevesebb indokolt szavazása, a bírálók javaslatát elfogadták: Lukács Antal, Fraknói Vilmos, Vadnay Károly, b. Kaas Ivor, Tóth Lőrincz, Keleti Gusztáv, Beöthy Zolt, Zichy Antal, Pulszky Ferencz. Két tag: Nagy Miklós és Visi Imre a Zala műve mellett nyilatkoztak, elmondván, hogy annak szobormintájában, hibái dacára is, nagyobb eredetiség és erősb egyéniség nyilvánul. A Zala kiváló tehetségét különben a többség tagjai is melegen ismerték el, másfelől pedig a *Strobl* mintáján szintén találtak módosítani, javítani való részleteket. Az elnök kimondván, hogy a bizottság nagy többségre fogadta el a bírálók egyhangu javaslatát, egyszersmind ajánlotta ama végrehajtó bizottság megalakítását, mely legelőször a művész-kötendő szerződést állapítja meg s aztán a szobor kivitelének egyéb teendőiben fog eljárni, minden szükséges ügyben előterjesztést alig tud egy talpalatnyi földet munkálhatóvá tenni. E vidék is sürtn meg van rakva a Frangepánok váraival. Ilyen Bilaj vára és Perusic vára. Érdekes az a körülmény, hogy Perusic mostani lakói mindnyájan török eredetűek, kik azonban áttértek a keresztény vallásra. Ez igen ritka eset a mohamedánok közt. Bővebben emlékezett meg *Erődy* a *plivica* 13 tö szépségéről. E tavak különböző magasságban fekszenek s zuhatagok állt öntik vizeiket egymásra. E hely az egész vidék leg-

Megemlítnék még, hogy az ülés elején *Beöthy* Zolt bizottsági jegyzője előterjeszté a 21 művész alánálval ellátott, már általunk is ismertett kérvényt, melyben azon kívánatuknak adnak kifejezést,

hogy ily művészi kérdés eldöntésénél a bíráló-bizottságba a gyakorló művészek nagyobb számmal legyenek képviselve. A jelenlevők közül a bizottság egy tagja szólt fel a nyilatkozó művészek álláspontja mellett. Hivatkozva arra, hogy a 24 tagu bizottságban jelenleg csupán két művész van (*Keleti* Gusztáv és *Ybl* Miklós). A bizottságnak többsége elkésettnek jelentette ki a művészek kívánatát, a kiknek előbb a jury alakítása ellen nem volt szavuk, s napirendre tért e kívánat felett.

Az országos mintarajztanoda és a rajztanárképző intézet növendékei este fáklyásmenetet rendeztek tanáruk, *Strobl* Alajos tiszteletére, annak öröme, hogy az Arany-szobor-bizottság őt bízta meg Arany János szobrának elkészítésével. A menet este a vár-bazár (*Strobl* műterme) elé vonult.

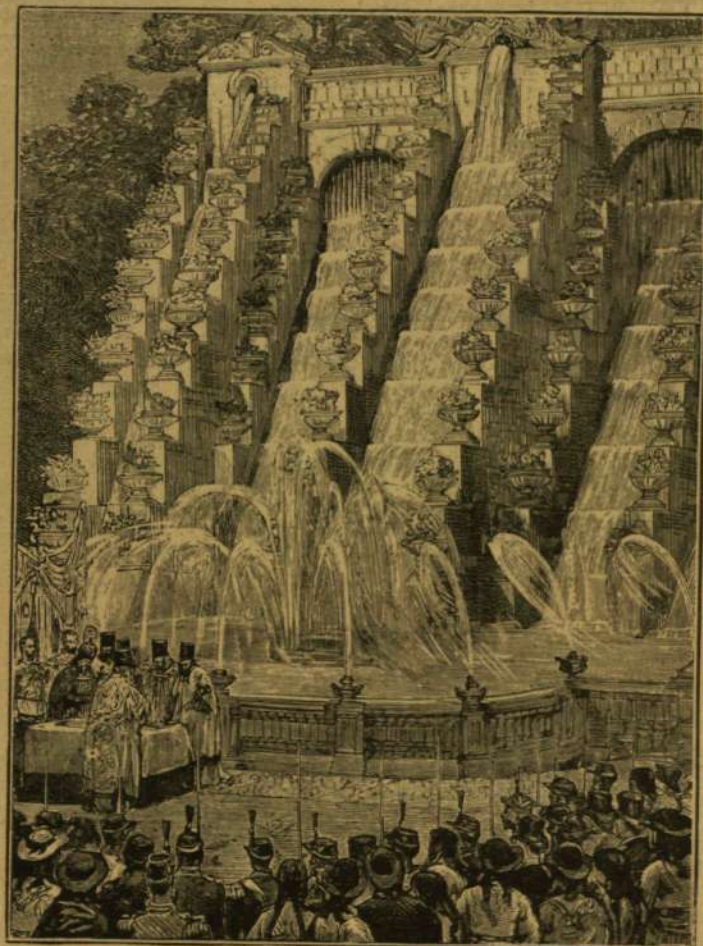
Jókai Mór Kecskeméten. *„Az osztrák-magyar monarchia írásban és képen”* című vállalatba *Kecskemétről* adandó ismertetés és rajzok ügyében *Jókai* Mór, *Hoitsy* Páll, ki Pestmegye ismertetését írja, s *Feszt* Árpád és *Roskovics* Ignác festőművészeinkkel e hó 23-ikán *Kecskemétre* utazott, hol impozáns fogadtatást rendeztek számára.

Az érkezésnél óriási tömeg élén *Lestár* Péter polgármester üd-

nek diszgyűlésén vett részt, ezután meglátogatta a jogakadémiát, majd a kegyesrendi főgimnáziumot, a községi népisiskolát, a polgári leányiskolát, a kir. törvényeszkét és az iparegyletet. Este 8 órakor a kecskeméti nők *Jókai* és a vendégek tiszteletére hal-vacsorát rendeztek a Beretvás-szállóban. *Katona* Mariska üdvözlő szavak kíséretében gyönyörű bok-rétát nyújtott át *Jókainak*. A vacsorán résztvett *Kecskemét* összes intelligens hölgy- és férfi-közönsége. A vacsora után tánc következett.

Milán király válpörében beállott a döntő fordulat. A belgrádi hivatalos lap közli *Theodosius* metropolita határozatát, melylyel a házasságot fölbontottnak jelenti ki. Ez a fordulat a király erőlyes elhatározásának tulajdonítható, ki tudvalevőleg eleinte a konzisztorium, majd a zsinat ítélete alá akarta bocsátani a válpört, minthogy azonban itt nem nagy készséget tanúsítottak a király óhajának teljesítésére, a király egyszerűen a metropolitát kereste meg, hogy hatalmánál fogva bontsa föl a házasságot.

Munkácsy Mihály kohlbacher kastélyából, hol a nyarat töltötte, már visszaköltözött Párisba. A művész jelenleg ama nagy historiai tárgyú képen dolgozik, melyet ő felsége a király rendelt meg nála a bécsi osztrák nemzeti muzeum mennyezetére. Mun-

A BUKARESTI ÚJ VÍZMŰ MEGNYITÁSA A CISMEGUT KERTKÉBEN.

kácsy e nagy művének befejezte után ismét ellátogat Magyarországra.

A kultuszminiszterium új helyisége. A kultusz-miniszterium jelenlegi helyiségei oly állapotban vannak, hogy azokban a miniszterium tovább nem maradhat, mert támasztékokkal kell a bedőléstől óvni. Restaúrásiára már el is készülték a tervek, melyek szerint 280,000 friba fog kerülni. Addig, míg az átalakítások megtörténnek, a kultuszminiszterium kénytelen lesz kiköltözködni, és pedig vagy Pestre, hol a nyugati vasút háza alkalmas helyül kínálkozik, vagy pedig megmarad a várban. Ajánlottak e czélra már három házat is. A bástya-sétányon épült *Rhoer*-házat, a disztéri *Baththyány*-palotát s az új Országh-féle házat.

A népszínház tagjainak bécsi szereplése. *Mig* Budapestben a jövő hó közepén a népszínházban *Sarah Bernhardt* fog vendégszerzeleni, a népszínház igazgatója tárgyalást folytat a bécsi Cartheater igazgatóságával, hogy a francia vendégszerzélés tartama alatt a Cartheaterben tarthasson előadásokat. Ha sikerül megállapodniok, a népszínház társulat Konti két operettjét: a *„Királyfogás”*-t és *„Suhancz”*-ot, továbbá a *„Mikádó”*-t és *Csepreghy* valamelyik népszínházát fogja bemutatni a bécsieknek. A népszínház személyzete ezelőtt öt évvel már járt-szott Bécsben s akkor egy teljes hónapig ott.

XXI. SZAKASZ. **Bélyeg s illetékek.** Általános szabályok. - Fokozatos béli engizetés. I. fokozat. - II. és III. fokozat. - Használat szabályai. - Ingatlan átruházás illetékei. - Bélyegzővidékes bntetészei. - Beadványok bélyegzésének szabályai peres eljárásban. - Nem peres ügyekben. - Bélyegilletékmentes beadványok. - *Bettisora bélyeg-illetéki szabályok.* -

Henneberg G. Zürichben, selyemgyári raktára
(os. és kir. udv. szállító). **Magánzóknak** előnyös beszerzési forrás bármely
nemű fekete, fehér és színes **selyem kelmékre.** Miniat
póstafordultával. Kettős levéldíj. **Atlagos raktár ko-**
rúbelül 8000 darab.

PARIS

Printemps

NOUVEAUTÉS

Nagyszerű

ILLUSTRÁLT ALBUMUNK mely 554 új mintarajzot tartalmaz Női, Férfi és Gyermek toleetekben, lajstroma a legújabb szövegek mint: szellem, szörme, karton, császár stb.

Ép Most Megjelent.

Szétküldése ingyen és bérmentve.
Bérmentesített levelek intézendők:

MM. JULES JALUZOT & Ce
à Paris

Ugyancsak bérmentve küldetnek a *Printemps* őrési raktárán levő szövegek mintái. (Árat és fajt meghatározni kérünk).
Minden 25 frankot meghaladó rendelvény Magyarországon minden részben bérmentve küldetnek.
Bér- és vámentesen a számlaszám 45 0/0 hozzájárulása mellett.
Külföldi továbbító házunk az Osztrák Bajor határon Salzburghban, Mozartplatz N. 4.
Szükségességek tartjuk tisztelt megbízóink becses ügyeibe ajánlani, miszerint a *Grands Magasins du Printemps* nem tart utazókat, hokirak-tart sem külföldön, sem Franciaországban. Minden megbízás directe Parisba intézendő.

BARNA FOGORVOS

Budapest, váci utca 24. szám.

Készít egyes fogakat, fogsorokat és plombákat, jótállás mellett; árák mér-sékelték. Kíváncsiak részletezésre.

VERA-FORRÁS

Véghelesen, Zólyomgyében

Magyarország kitűnő új savanyúvize,

kapható BRÁZAY KÁLMÁN

nagykereskedőnél és főraktárosnál, Budapes-ten, IV., Múzeum-körút 23. szám alatt,

a vidéki városokban és minden na-gyobb fűszerkereskedésben, valamint

a forráskezelőknél

vasut-, posta- és távirat-állomás Végheles-Szalotna (Zólyomgye).

Avéghlesi „VERA-forrás” vizét Dr. Lengyel Béla egyetemi r. tanár és az ásványvizet vegyelemző intézet igazgatója elemeste és szénsavas alkalikus vasas savanyú-víznek találta, a mely tisztasága és nagy meny-nységű szénsavas natrium, szénsavas vas és szénsavas mésztartalma által, a legtekintélyesebb orvosok véleménye szerint gyomorbetegségeknél, tul-ságos gyomorsav, gyomorégés, gyomorgörös, idült gyomortakár, idült hörg- és gégehurtnál, vészegénység (sápkór) és ebből eredő ideges-ségnél, görvéllyör, hólyaghurtnál, húgyhomok és húgykő stb. bajoknál igen előnyösen használható, valamint idült vizeknek is egyedül, borral vagy cognak-kal stb. keverve, kitűnően megfelel, a bort nem festi.

A modern elvek szerint berendezett forrás, közvetle-nül a trachyt-sziklából fakad és igen bővízi; az egyes anyagától és talajviztől egészen ment, s a környék lako-sai embereim között is a legújabb és s üdítő mint a legkiválóbb, gyógyvizet italt élvezik.

A töltő-gétek nem mint más ilyen forrásnál vagy sa-vanyúvíz-kutaknál szivattyúzás hanem közvetlen az erős lefolyás által történik. Az üvegek a lehető legjob-ban vannak dugaszolva és töltő-gétek a leggondosabb.

Üdítőt nem díjaztatik.

A vadászat mestere.

Önképző gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői szá-mára, vagyis rövid foglalata mindazon elméleti szabályok-nak, melyek megtanulása s megtartása mellett a vadászato-t bárki a siker gyönyörével gyakorolhatja.

Saját és egy ötven éves vadász tapasztalataiból, s jeles kutfók nyomán írta

CSERSZILVÁSI ÁKOS.

Harmadik, átdolgozott és bő-vített kiadás.

Ára füzve 50 kr.

10.000

pár, a kivételre szánt, téli szövetből készült ferdinadrág a felemelt vámjegyzék következtében itt visszamaradt s én lettem megbízva, hogy azokat da-rabonként vagy nagyobb részletekben minden áron eláruljam. Én tehát ezen, a legújabb divat sze-rint készült, tökéletesen kész

téli kelme-férfinadrágokat, csak 2 forintért

(csupán a munkáért) adom, s hogy senki ne kétel-kezzék, kinyilatkoztatom, hogy e nadrágok elegáns, erős és meleg felső nadrágok, s ha ez nem volna valóság, azokat visszafogadom. Minthogy a nadrágok nagyon gyorsan kelnek mindenki iparkodjék szükség-lest nem fedezni. Megrendeléseknél kérem a lépés hosszát tudatni. Küldeményezés csak utánvétellel tel-jesítetik. Egyedüli megrendelési cím:

M. APPEL, WIEN,
I. Bez., Fleischmarkt Nr. 8/81. 3784

Poudre laxative de Vichy

dr. SOULIGOUX L. fürdőorvostól
Vichy-les-Bainsben. 3767

E por jeles hatással bír mindennemű székrekedésmél, külö-nösen pedig olyanoknál, melyek az epevezetés zavarait, máj-kólika, a belek petyhüdsége stb. efféléktől vannak fölté-lezve. Kitűnő hatással bír migraine, agy-vertigína, aranyé-rti stb. esetinél. Egy üvegesével 1 forint 50 krajczár.

Főraktár az osztrák tartományok részére
Pserhofer J. gyógyszerháza Bees, L. Singerstrasse 15.

Alkalmi butor-vásárlás!

PATYI ISTVÁN ÉS TÁRSAI

hazai gyártmányú asztalos és saját készítményű kárpitos butortermében
Budapest, IV. (bélv.) koronaherecz-utca 11. sz., I. emelet, a zsidó-utca sarkán, a főposta-palotával szemben.

A lefolyt nyári idény alatt műhelyeinkben nagy mennyiségű butor gyártatott, minek következtében ter-meink és raktáraink annyira telhalmaztak, hogy eme óriási készletünket minden elfogadható, még az előállítási áron alul is eláruljuk, amennyiben e tömeges gyártás ama kellemes helyzetbe juttatott, hogy szilárd nő-nőségű, száraz anyagból készült butorainkat olcsóbban adhatjuk, mint bárhol s azokért 2 évi jótállást vállalunk.

Háló, ebédlő és dolgozó szoba berendezések, mindennemű fából és színben a legújabb divatu angol, barokk, renaissance és ó német stílusban, valamint szalon-garnitúrák, a legdivatosabb francia kelmékkel bevont, egy ebédlő és háló divánok a leggyorsabb kivitelig óriási választékban találhatók.

Áraink a következők: Teljes hálószoba-berendezések, u. m. 2 szekrény, 2 ágy, 2 éjjeli szekrény és mosdó 90 forinttól 700 forintig. — Teljes ebédlő-berendezések, u. m. credenz, trumeaux tükörrel, asztal és 6 szék, 100 forinttól 800 forintig. — Szalon-berendezések u. m. egy garnitúra, szalon-asztal és consol-asztaltükörrel 100 forinttól 500 forintig. — Ottománok 22 forinttól 100 forintig. — Háló-divánok 20 forinttól 80 forintig. — Magas támlájú ebédlő-divánok, szövetből vagy bőrből, 40 forinttól 200 forintig. — Íróasztalok 12 forinttól 120 forintig.

Ezekből minden alakú és minőségű egyes butorok megrendelés és rajz szerint a legújabbasban készíttetnek. Terjedelmes képes butor árjegyzékünk ingyen és bérmentve küldetük, s vidéki megrendelések pon-tosan eszközöltek.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem utca 4. szám.)

Váci-utca 27. szám, BUDAPEST.

WADLSTEINER F. és Tsa
AJÁNLJÁK DÚSAN BERENDEZETT
ÜVEG ÉS PORCELLÁN-RAKTÁRUKAT,
LÁMPÁK, PIPERETÜKRÖK, CSILLÁROK.

A CHRISTOFLE-EZÜST
MAGYARORSZÁGI FŐRAKTÁRA.

Franciaország és a Külföld Minden
illatszerész és női és Po-
drásznál

La
VELOUTINE
Különleges Színpad
BISMUTH VEGHET
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

Sipőcz-féle gyógyborok!

Ezen közkeletűségnek örvendő és az orvosok által is a leg-nagyobb elismerésben részesült gyógyboraim, a melyek hűsítő készítményű külföldiekkel a versenyt bátran kiállják, a leg-jobb minőségű saját termései boraimból, a legjobb minőségű anyagokból készítem; ezen borok étvágygerjesztő, ideg-erősítő, a vérképződést elősegítő diétetikus készítmények.

Pepsin bor

kitűnő hatása mindennemű gyermekbajoknál, vérszegénység, tuberkulózis gyermekeknél, megszünteti a gyomorerőtlenséget a bor v. sörnek túlságos élvezete után. 1 palack ára 1 ft 50.

Coca bor

az idegrendszer élénkítésére, erősítésére és tevékenységének fokozására orvosiilag sokszorosan ajánlott becses szer, régóta megszünt mindennemű ideges fájdalmat, migrént, fog- és arcfájdalmat. 1 palack ára 1 ft 50.

China és China vasbor
sápadtság, vérszegénység, étvágytalanságnál, általános gyom-geségénél hosszú és nehéz betegségek után a legjobb szilárd lesz használva és végre kitűnő erősítő szemek bizonyos ag-ggkorban. 1 palack ára 1 ft 50.

10 üveg egyszerre rendelve 12 ft osztr. frt.

SIPŐCZ ISTVÁN

GYÓGYSZERÉSZ.

Művegyészi laboratóriuma Pécsen.

3766

45. SZÁM. 1888.

BUDAPEST, NOVEMBER 4.

XXXV. ÉVFOLYAM.

Külföldi feltevések: VASÁRNAPI UJSÁG és egy évre 12 ft
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 évre — 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egy évre 8 ft
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egy évre 6 ft
Külföldi előfizetőknek a postaiilag meghatározott viteldi is csatolando

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF ÉS TREFORT ÁGOST.

Adalék ifjúkori arcképekhez.

Miőn báró Eötvös József és Trefort Ágost régi arcképeit megláttam, a mint Barabás Miklós őket negyvennégy évvel e-lőtt együtt lerajzolta, a régi emlékek hosszu sora éledett fel lelkemben. Akkor volt az, hogy az eszmévilág nálunk is, mint mindenütt a konti-nensen, forrongásba jött, a nemzet ébredezni kezdett, a szépirodalom virágzott és a politikai mozgalom mindenkit magával ragadott, a mág-nások akkor magyarosodtak vissza, a megyei politikusok Kossuth vezércikkéből tanulgatták a közjogot, gr. Széchenyi István dörgött Kossuth iránya ellen, gróf Dessewffy Emil s a konser-vativék meg az övé ellen is, a nagy gróf ekkor jósolta meg próféta-szavakkal a forradalmat s a nemzet vesztét, mi pedig reményteljesen néz-tünk egy szebb jövő elé.

Eötvös és Trefort elválhatatlan barátok lévén már akkor is, egy képen rajzoltatták le magokat, melyen Eötvös, házasságának első évében, a boldog szerelmet képviseli, míg Trefort vonásain az epedő szerelem kifejezése ismerhető fel. Nem régen kerültek össze, bár futólag már néhány évvel eelőbb is találkoztak, Trefort azonban csak oroszországi utjából hazatérte után, miőn a fővárosban telepedett le, került teljesen Eötvös befolyása alá, mert a különböző mozgalmak ve-zetői nyereségnek tartották, ha fiatal, szellemes erők közreműködését a haza átalakításának nagy vállalatához megnyerheték. Eötvös felismerte Trefort talentumát s megbarátkozott vele. Eötvös akkor alapította meg irodalmi híret az „Árviz-könyv” által. Névleg ő szerkesztette azt, s ebben jelent meg „Karthausi”-ja. A munka első köte-tének czimlapján, a munkatársak hosszu névsora-ban, mely az akkori szépirodalomnak csaknem minden nevezetesebb művelőjét magában fog-lalja, nem találkoztunk még a Trefort nevével, csak a harmadik kötetben látjuk meg először, s a negyedikben találjuk oroszországi utja le-írását.

Mielőtt az Árvizkönyv befejeztetett volna, beállt az 1840-ik évi pénzváltás, melynek a bé-csi Gaymüller-ház bukása következtében báró Eötvös Ignác is áldozata lett. Fia, József utálta a perlekedéseket s a prókatori fogásokat, me-lyeket neki a nagy vagyon töredékeinek megmen-tésére javaslatba hoztak, elhagyta tehát az atyai házat, Trefort lakásába vonult s azóta elválhatat-lan barátságban éltek. Együtt adták ki a rövid

Barabás Miklós 1844. évi eredeti rajza után.

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF ÉS TREFORT ÁGOST.